

AKLAT NG KAGINHAWAAN

Ang Oras ng Diyos na Manunubos

Ang sumusunod na mga kabanata ay tungkol sa mga pangyayaring nakatulong sa mga Judiong itinapon sa Babilonia na makauwi sa kanilang bayan. Isinasalaysay ang mga pangyayaring ito sa huling bahagi ng Aklat ng Mga Hari at sa simula ng Aklat ni Esdras.

Isang bagong pagpapalaya ang parang tinatalakay ng aklat na ito, isang pag-uulit sa naganap sa simula ng banal na kasaysayan, nang ilabas ng Diyos ang kanyang bayan mula sa Ehipto. Ngunit sa pagkakataong ito'y mas magandang gamitin ang salitang PAGTUBOS.

Nasa kahulugan ng salitang Pagtubos ang pagliligtas; at higit sa lahat, isinasaad nito na may tao o bayang nawala na inililigtas.

Ang *Diyos na Tagapagpalaya* ay dumating para hanapin ang isang bayang hindi nakakikilala sa kanya at sa kanilang sarili. Ni hindi pa nga isang bayan ang mga taong ito na inilabas niya mula sa Ehipto. Bago para sa kanila ang Diyos at sila nama'y bago rin para sa kanya. Ngunit ang *Diyos na Manunubos* ang siyang umaakay sa isang bansang wasak at nagwaldas sa sarili nitong yaman. Nagsasalita siya sa isang bayang makasalanan na matapos siyang makilala ay sumuway sa kanya hanggang sa sila'y mapahamak.

Nasasaad sa salitang Pagtubos ang nag-uumapaw na pag-ibig ng Diyos na personal na yumuyuko patungo sa taong mapaghimagsik, nawala, pinatanda at pinagkasakit ng sariling pagkakasala. Pinagagaling niya ito, binibigyang-pag-asa, at itinuturo ang kahulugan ng kanyang mga pagdurusa. Nasa pinakasentro ng aklat na ito na iniukol para sa *Diyos na Manunubos ang larawan ni KRISTO, ANG TAONG MANUNUBOS*.

Kaya naman nang magbalik sa lupang tinubuan ang mga Judiong may mas malinaw nang pagkakilala sa kanilang mga pagkakasala, nagsimula silang tumanaw sa mga bagong pag-asang iniaalok sa kanila ng Diyos na nagpapatawad. Hindi lamang nila itatayo nang panibago ang kanilang bansa kundi magiging mga kasangkapan din sila ng UNIBERSAL NA PAKIKIPAG-KASUNDO ng tao sa Diyos at ng mga tao sa isa't isa.

Mga Pangyayaring Pangkasaysayan

Itinapon ang mga Judio sa Babilonia at naliwanagan nila ang aral nina Jeremias at Ezekiel. Alam nila na sila ang nalabing pagmumulan ng bayan ng Israel na muling bubuhayin ng Diyos. Ngunit wala silang magagawa kundi hintayin ang oras ng Diyos.

Gaya ng makikita sa Biblia, nagpapadala ang Diyos ng mga propeta kapag may maha-

Aliwin ang aking bayan**40**

• ¹ Aliwin, aliwin ang aking bayan,
 sabi ng iyong Diyos.
² Kausapin ang Jerusalem,
 kausapin ang kanyang puso,
 sabihing tapos na ang kanyang paninilbihan,
 nabayaran na ang kanyang kasalanan,
 tinanggap niya sa kamay ni Yawe
 ang dobleng parusa sa lahat niyang pagkakasala.

³ Isang tinig ang sumisigaw:
 “Thanda sa ilang ang daraanan ni Yawe,
 gumawa ng patag na daan sa disyerto
 para sa ating Diyos.

⁴ Patataasin ang bawat lambak,

halagang bagay na nagaganap. Sinusugo niya sila para ipaliwanag ang mga pangyayari at ituro ang daan. Para sa Israel na itinapon, si Cirong hari ng Persia “ang mahalagang pangyayari.” Noong taong 549 naghimagsik si Ciro laban sa mananakop na mga Medo. Makaraan ang limang taon, tinipon niya sa ilalim ng kanyang kapangyarihan ang mga Medo at mga Persa, at makaraan ang lima pa uling taon ay sinakop niya ang Lidia. Isang huling partido na lamang ang natitira sa pakikipag-agawan sa unang lugar: ang pakikipagharap sa Babilonia.

Kaya mula sa mga Judiong umalis sa kanilang bayan, isang dakilang propeta na di kilala ang pangalan ang lumitaw nang panahong iyon. Sa paglubha ng kalagayang pampulitika, ipinahayag sa kanya ng Diyos ang oras ng pagpapalaya.

Bukod dito, isa pang misteryo ang ipinagpapauna ng Diyos: pinatawad na ngayon ni Yawe ang kanyang bayan, binura na ang kanilang mga nakaraang kuwenta, at idineklara ang nalalapit niyang pagdating. Ito ang mga pundasyon ng maligayang mensaheng inilagay kasunod ng mga propesiya ni Isaias at bumubuo sa mga kabanata 40-55 ng tinatawag na “Aklat ni Isaias”.

Mensaheng Kaginhawahan

Ito ang mensaheng *Mabuting Balita*, na sinasabing *Ebanghelyo* sa wikang Griyego. Ipinahahayag ng propeta sa kanyang mga kasamahan ang unang Ebanghelyong ito na larawan ng darating na Ebanghelyong kasunod nito. Narito ang buod:

– Inaanyayahan niya silang sumampalataya: hindi natalo si Yawe sa pagkawasak ng kanyang bayan. Siya ang tanging Panginoon ng sanlibutan at siya ang namamahala sa kasalukuyang mga pangyayari.

– Tinatawagan niya silang umasa: kailangang maging handa sila sa pagbabalik sa Jerusalem at itayo iyong muli dahil doon makakatagpo ng sangkatauhan ang Diyos.

– Wala siyang kapaguran sa pagpapahayag sa kanila ng pag-ibig at kalinga ni Yawe, na katulad ng sa isang ina.

Sa mga tulang bumubuo sa aklat na ito, namumukod ang tungkol sa *lingkod ni Yawe*: 42:1; 49:1; 50:4; 52:13. Inilalarawan dito sa atin ng propeta kung paanong ipinakikipagkasundo ng Diyos ang daigdig sa pamamagitan ng katapatan ng isang *lingkod* na kumakatawan kay Kristo, sa bayan ng Diyos, at sa di-mabilang na inosenteng biktima ng daigdig na ito.

pabababain ang bawat bundok at burol,
 papatagin ang mga batong kinatitisan,
 papantayin ang lupang lubak-lubak.
⁵ Ang kaluwalhatian ni Yawe ay mahahayag,
 at makikita ng lahat ng tao,
 sapagkat si Yawe ang nagsabi.”

⁶ Isang tinig ang nagsasabi: “Sumigaw!”
 Sumagot ako: “Ano’ng isisigaw ko?”
 “Ang lahat ng laman ay parang damo,
 at lahat ng ganda ninyo’y bulaklak sa parang.
⁷ Natutuyo ang damo, nalalanta ang bulaklak,
 kapag hinipan ng hininga ni Yawe.
 (Ang tao ang damo.)

⁸ Natutuyo ang damo, nalalanta ang bulaklak,
 ngunit nananatili magpakailanman ang salita ng ating Diyos.”

⁹ Umakyat ka sa mataas na bundok, tagapagbalita sa Sion.
 Ilakas ang iyong tinig,
 huwag matakot sumigaw nang malakas, tagapagbalita sa Jerusalem;
 sabihin sa mga lunsod ng Juda: “Narito na ang inyong Diyos!”

¹⁰ Masdan, narito na nga si Yaweng Panginooon,
 dumarating nang may kapangyarihan,
 makapangyarihan ang kanyang bisig,
 dala niya ang kanyang napanalunan,
 nasa harap niya ang kanyang nasamsam.

• **40.1** Buong ingat na isinasalaysay ng propeta ang pagkakatawag sa kanya. Bilang si Isaias, ipinakilala siya sa Sanggunian sa Langit, kung saan nagpapasya ang Diyos na napalilibutan ng kanyang mga anghel. Doon inihihayag sa kanya ang isang mahiwagang bagay.

Kausapin ang Jerusalem, at sabihing nabayaran na ang kanyang kasalanan. Pinatawad na ni Yawe ang kanyang bayan. At kaya naman muli niya silang itatatag sa Lupang Pangako. Hindi sila dapat magulat sa lakas ng Babilonia. *Ang lahat ng laman ay parang damo:* nangangahulugan ito na ang tanyag na lunsod ay gawa lamang ng tao at lilipas gaya ng mga ambisyon ng tao (tingnan Jaime 1:10); ngunit lagi namang magkakatotoo ang mga pangako ni Yawe.

Inatasan ang mga anghel na ihanda ang pagbabalik ng mga itinapon. Papatagin para sa kanila ang tigang at mapanganib na daan sa disyerto. Magbabalik silang matagumpay. Para sa lahat ng laman, ibig sabihin’y para sa lahat ng tao sa daigdig, magiging hayag na hayag ang mga kahanga-hangang bagay kaya madi-diskubre nila ang kaluwalhatian ng iisang Diyos at makikilala nila si Yawe.

Hindi limitado ng panahon at espasyo ang mga salita ng propeta at nangungusap siya sa bagong komunidad na isisilang, upang ipahayag sa kanila ang *Mabuting*

Balita. Dito lumilitaw ang mga salitang ito sa kauna-unahang pagkakataon sa Biblia.

Isa pang bagong salita ang *aliwin*. Hindi ito nangangahulugan sa Biblia na inihahatid tayo ng Diyos sa pagsuko o nagiging mga tagapanood na lamang tayo sa mga nangyayari kundi binubuhay niya ang ating loob para maipagpatuloy natin ang ating misyon. Kaya nga sa sumusunod na mga kabanata, hinihimok ng propeta ang mga Judio para magbalik kahit na mahirap iyong gawin. At lalo na sa mga sulat ni Pablo, maraming beses na matatagpuan ang mga salitang *konswelo* at *aliwin*. Ngunit tulad ng iba pang mga awtor ng Biblia, sa pag-alaala sa mga pangako ng Diyos, inaanyayahan niya tayong matiyagang maki-paglaban sa mga puwersa ng kasamaan.

Ihanda sa ilang ang daraanan ni Yawe. Nakita ng propeta si Yawe na nangunguna sa kanyang bayan para ihatid sila sa kanilang lupang tahanan magpakailanman. Ngunit nang makabalik sa Palestina ang mga itinapon, naunawaan nilang hindi nila natagpuan ang Diyos o ang lupang tahanan magpakailanman: may kulang pa, na magaganap lamang makaraan ang mga dantaon. At sa takdang panahon, lumitaw nga si Juan Bautista na nangangaral sa disyerto at kasunod niyang dumating ang Diyos “para makita ng lahat ng tao,” gaya ng sinasabi sa Ebanghelyo (Lucas 3:4).

¹¹ Tulad ng pastol, inaalagaan niya ang kawan
at tinitipon sa kanyang bisig,
kinakalong ang mga batang tupa,
mabanayad na inaakay ang mga bagong panganak.

Ang Diyos na dakila

- ¹² Sinong nakatakal sa tubig ng dagat sa kanyang pinalukong na palad, o nakadangkal sa lawak ng langit? Sinong nakabilang sa alabok ng lupa? Sinong nakatimbang sa kabundukan at nakakilo sa kaburulan?
- ¹³ Sinong lubos na nakaunawa sa espiritu ni Yawe o nakapagturo sa kanya bilang tagapayo?
- ¹⁴ Sino ang sinangguni ni Yawe upang siya'y tanglawan, para turuang mamahala nang may katarungan at ipaalam sa kanya ang kaalaman?
- ¹⁵ Ang mga bansa'y tila patak ng tubig sa timba, tila alikabok sa timbangan. Tinitimbang niya ang mga pulo na parang alikabok na pino.
- ¹⁶ Hindi sapat ang Lebanon para sindihan ang siga, ni mga hayop nito bilang susunuging handog.
- ¹⁷ Lahat ng bansa'y bale-wala sa harap niya;

pawang walang saysay, walang kabuluhan sa kanyang mga mata.

¹⁸ Kung gayo'y kanino ninyo ihahambing ang Diyos?

Sa anong larawan ninyo siya ikukumpara?

¹⁹ Sa isang estatuwang gawa ng panday, na binalutan ng ginto ng mag-aalahas, at pinalamutihan ng mga kadenang pilak?

²⁰ O sa isang kahoy na di binubukbok, pinili't pinait ng magaling na manlililok, ginawang imaheng hindi gumagalaw?

²¹ Hindi ba ninyo alam, hindi ba ninyo narinig?

Hindi ba nasabi sa inyo sa pasimula?

Hindi ba ninyo nauunawaan ang kalagayan ng daigdig?

²² Nakaupo siya sa itaas ng bilog ng mundo, at mula roo'y parang langgam ang mga tao. Inilalatag niyang parang tela ang langit, inilaladlad na parang toldang tirahan;

²³ ginagawa niyang wala ang mga prinsipe, at parang wala ang mga pinuno ng daigdig.

²⁴ Katatanim at kahahasik pa lamang, kapag-uugat pa lamang sa lupa,

• 12. Sa mga sumusunod na kabanata, mababasa ang iba pang mga tulang nahahawig dito. Binibigyang-diin nito ang kadakilaan ni Yaweng-Manlilikha. Hindi tayo dapat magtaka sa ganitong pagbibigay-diin. Inuulit ng propeta ang parehong mga argumento laban sa mga diyus-diyusan, hindi lamang para kumbinsihin tayo kundi masiyahan sa pag-uulit sa parehong papuri sa lisang Diyos.

Walang templo o organisadong pagsamba ang mga Judio sa Babilonia. At nakita nila roon ang karangyaan ng pagsamba ng mga pagano. Ipinapakita ng maharlikang lunsod ang superyoridad ng kanilang mga diyos at ng kanilang tanyag na mga templo. Noon sa pagkakatanggalat sa mga banyagang bansa, nadiskubre ng mga Judio na magagawang sakupin ng kanilang pananampalataya ang daigdig: sila lamang ang nakaaalam ng pinagmulan ng sanlibutan at ng pinatutuguhan ng kasaysayan.

Ang presensya ng Diyos na nagliligtas sa kanila at nag-aatas na mamuhay sila sa isang lipunang nakatatag sa katarungan ang una nilang naranasan. At saka nila naunawaan na si Yaweng kanilang Diyos ay walang iba kundi ang Panginoon ng sanlibutan at ng mga batas nito, ang Diyos ng lahat ng tao. Mula noo'y nadama nilang kailangan nilang ibigay sa daigdig ang liwanag na magliligtas dito.

May makikita siguro tayong aral dito na kailangan pa natin, dahil napakaraming tao ang lubhang nagiging interesado kay Kristo nang hindi naman binibigyang-halaga kung sino siya. Bale-wala sa kanila kung sino nga ba si Jesus ayon sa kasaysayan na inilalahad ng mga ebanghelyo at nasisiyahan na sila sa kanyang larawang namumukod-tangi siya sa lahat ng tao. Nguni alam ng taong naturuan ng makabagong siyensiya na kaisa siya ng buong sanlibutan, na iisang pagkilos, iisang batas ang nagpapagalaw sa mga bituin, sa mga atom, at hanggang sa pagtibok ng kanyang puso. Hindi sapat para sa ganitong tao ang isang Kristong “unang rebolusyonaryo,” ni ang isang Kristong “dakilang idealista,” o Kristong “superman.” Hindi niya ipaubaya ang sarili kay Kristo hanggang hindi niya nakikita na mas dakila siya sa daigdig, at kung hindi niya siya masasamba bilang ang Maykapal na naging tao.

Nagsisimula rito ang propeta sa paglalahad ng saklaw at hiwaga ng sangnilikha: ang sanlibutang nakikita natin sa gabing maraming bituin. Pero nagpapatuloy siya at sinasabing ang Diyos-Maykapal ay kumikilos sa mga pangyayari. Nagbibigay-buhay siya sa sumasampalataya (40:29) at siya ang nagpapahayag ng kanyang plano ng pagliligtas (41:2).

sila'y kanyang hinihipa't nilalanta,
at parang dayaming tinatangay ng malakas
na hangin.

²⁵ Kaya nga sinasabi ng Banal:

“Kanino ninyo ako itutulad?
O sino ang aking kapantay?”

²⁶ Tumingala kayo at tingnan ang langit:
sino'ng lumikha ng lahat ng ito?

Siya, siya mismo ang nagpalitaw sa kanyang
hukbo

ng mga bituing isa-isang tinawag sa pangalan

Dahil sa kanyang lakas at kapangyarihan,
wala isa man sa mga ito'ng nawawala.

²⁷ Paano mo masasabi, O Jacob,
paano mo maidaraing, O Israel:

lingid kay Yawe ang aking hantungan,
hindi pansin ng Diyos ang aking kapakanan.

²⁸ Hindi mo ba alam, hindi mo ba narinig?

Si Yawe ang walang hanggang Diyos,
ang Lumikha sa mga dulo ng daigdig.

Hindi siya napapagod at napapagal,
walang hanggan ang kanyang kaalaman.

²⁹ Pinalalakas niya ang mahihina,
pinasisigla ang napapagal.

³⁰ Ang kabataa'y napapagod at napapagal,
natitiosod at nabubuwal,

³¹ ngunit ang mga umaasa kay Yawe ay mag-
papanibagong-lakas

lilipad silang may pakpak tulad ng mga agila,
tatakbo sila at di mapapagal,
lalakad sila at hindi mapapagod.

Pag-asa sa isang bagong simula

• ⁸ Ngunit ikaw, Israel na aking lingkod,
ikaw, Jacob na aking hinirang,

ikaw, lahi ni Abraham na aking kaibigan –

⁹ kinuha kita mula sa dulo ng daigdig,

tinawag buhat sa pinakamalalayong sulok, at sinabi kong

“Ikaw ang aking lingkod, hinirang kita at di ko itinakwil –

Ciro, tagapagpalaya ng Israel

41 • ¹ Manahimik sa harap ko, kayong mga
pulo;

magpanibagong-lakas ang mga bansa,
magsilapit sa akin at magsalita.

Magkakasama tayong humarap sa hukuman.

² Sino ang nagpalitaw sa taong ito buhat sa
silangan –

binabati siya ng katarungan sa bawat hakbang?

Sino ang nagbigay sa kanya ng mga bansa
at nagpailalim sa kanya ng mga hari?

Sila'y pinaging-alabok ng kanyang tabak,
sa kanyang palaso'y ipang pinangalat.

³ Tinugis niya sila sa mga landas na hindi pa
niya nadaraan,

at siya'y di man lang nasaktan.

⁴ Sino'ng nagtalaga at gumawa nito?

Ang buhat pa noong una'y tumawag na sa
mga sali't salinlahi.

Akong si Yawe ang una

at kasama pa rin nila na mga pinakahuli – ako
siya.

⁵ Nasaksihan ito at kinatakutan ng mga isla;
nanginig ang dulo ng daigdig.

(Dumating sila at lumapit, ⁶ sila-sila'y nagtu-
tulungan at nagpapayuhan: “Lakasan ang
loob.” ⁷ Kaya naman pinasisigla ng panday ang
manlililok, ng tagapukpok ang taga-ukit, at si-
nasabi tungkol sa paghihinang: “Magaling.” At
ipinapako na ito para hindi magalaw.)

• **41.1** Ipinakikita ng mga unang berso ng tula (1-3) si Ciro na nagtatagumpay sa pananakop sa Gitnang Silangan. Noong mga unang panahon, padala ni Yawe ang mga haring pagano para parusahan ang kanyang bayan. Ngayon, isa sa mga ito ang hinirang ni Yawe para ilitas ang kanyang bayan. Isa itong aral ng kapakumbabaan para sa mga mananampalataya: iniligtas sila ng Diyos sa pamamagitan ng isang di sumasampalataya na ginawa niyang kanyang instrumento. Hindi ang mga santo o mga mananampalataya ang laging pinipili ng Diyos para palayain ang mga bansa.

Wala sa lugar ang mga berso 6-7 na tungkol sa idolatriya, gaya ng 40:19-20.

• 8. Sa loob ng mga dantaon, nilingon ng mga Judio ang kanilang nakaraan at patuloy na pinalawak ang gunita ng mga kababalaghang ginawa ng Diyos sa pag-alis nila sa Ehipto. Ngayon, kailangan naman nilang tanawin ang hinaharap. Isang bagong paglisan ang inihahanda at ngayo'y mula ito sa Babilonia. Mas dakilang mga kababalaghan ang kasabay nito kaysa naganap sa unang Exodo.

Patuloy ang Biblia sa paglalahad ng mga ekstra-ordinaryong pag-asa sa gitna ng mga ordinaryong pangyayari. Ang totoo'y maliliit na grupo ang magbabalik sa Palestina, walang ibang himala kundi ang kanilang matiyagang pananampalataya.

¹⁰ huwag kang matakot pagkat ako'y sumasaiyo,
 huwag manlupaypay pagkat Diyos mo ako;
 bibigyan kita ng lakas at tutulongan,
 aalalayan ka ng kanang kamay ng aking katarungan.

¹¹ Mapapahiya ang lahat ng sa iyo'y napopoot,
 lilipulin ang lahat ng sa iyo'y lumalaban.

¹² Hahanapin mo ang iyong mga kaaway ngunit wala kang makikita;
 ang lahat ng lumalaban sa iyo ay ganap na lilipulin.

¹³ Pagkat ako si Yaweng Diyos mo,
 hawak ko ang iyong kanang kamay
 at sinasabi: "Huwag kang matakot, tutulongan kita."

¹⁴ Huwag kang matakot, Jacob, kawawang uod,
 at kayong mga taga-Israel,
 pagkat ako mismo ang tutulong sa inyo,"
 sabi ni Yaweng Banal ng Israel na inyong Manunubos.

¹⁵ Gagawin kitang isang kalaykay na bago,
 matalas at may dobleng hilera ng mga ngipin,
 kakalaykayin mo at dudurugin ang mga bundok,
 gagawing simpino ng ipa ang mga burol.

¹⁶ Bibithayin mo ang mga iyon,
 tatangayin ng hangin at pangangalatin ng unos.
 Ngunit ikaw ay magagalak kay Yawe
 at sa Banal ng Israel magpapakadakila.

¹⁷ Naghahanap ng tubig ang dukha at nagdarahop,
 ngunit walang matagpuan:
 tuyung-tuyo ang kanilang dila sa uhaw.
 Ngunit pakikilingan ko sila –
 ako si Yawe; hindi ko sila pababayaang –
 ako ang Diyos ng Israel.

¹⁸ Paaagusin ko ang mga ilog sa mga panot na bundok,
 ang mga bukal sa gitna ng mga lambak;
 ang disyerto'y gagawin kong mga sapa,
 at mga bukal naman ang tigang na lupa.

Anupa't ang tekstong ito'y para din sa ating mga mananampalataya ngayon na may sapat na tapang upang maging higit sa mga tagapakinig lamang sa Iglesya. Kung nagkakaisa tayo sa nangaunting mga komunidad at sinisikap nating bigyang-buhay ang

isang iglesyang walang lakas, o itinatalaga natin ang ating sarili sa pagsisikap na maiangat ang lipunang ating ginagalawan, ang Diyos mismo ang nag-aanyaya sa atin na magkaroon ng pag-asa, tiyaga, paniwala at pananalig na bubuti ang lahat.

¹⁹ Magtatanim ako sa ilang ng sedro,
akasya, mirto at olibo;
magtatanim ako sa disyerto ng olmos, sipres at pino –

²⁰ upang makita at malaman ng lahat,
kanilang limiin at unawain
na kamay ni Yawe ang gumawa nito,
na ang Banal ng Israel ang lumikha nito.

Sino ang nagpauna nito?

• ²¹ Idulog ang inyong usapin, sabi ni Yawe;
ilahad ang inyong katuwiran, sabi ng Hari ni
Jacob.

²² Pumarito ang inyong mga diyos,
upang sabihin nila ang mangyayari.
Alin sa mga naunang pangyayari ang kani-
lang inihula

upang makinig kami sa kanila
at ipaalam sa amin ang magaganap?

²³ Hulaan ninyo ang darating,
sabihin sa amin ang hinaharap
upang malaman namin kung mga diyos nga
kayo.

Gumawa kayo ng kahit ano, mabuti man o
masama,

upang kami'y matakot o mamangha.

²⁴ Hayan, kayo'y bale-wala,
walang saysay ang inyong mga gawa;
kasuklam-suklam ang pumili sa inyo.

²⁵ Pinalitaw ko siya mula sa hilaga, at siya'y
dumarating;

tinawag ko siya sa kanyang pangalan buhat
sa silangan.

Niyayapakan niya ang mga pinuno na pa-
rang putik,

tulad ng magpapalayok na kinikipil ang
putik.

²⁶ Sino ang nagsabi nito sa simula upang
ating malaman,
o nagpauna nito upang masabi nating “Totoo
nga”?

Walang nagsabi nito, walang nakapagpa-
hayag,

wala ni salita mang narinig sa inyo.

²⁷ Ako ang unang nagsabi sa Sion:

“Hayan, narito na sila!”

at nagpasugo ako sa Jerusalem.

²⁸ Ngunit wala – nang tumingin ako –

wala isa mang tagapayo,

na makasasagot kapag tinanong ko.

²⁹ Lahat sila'y pawang wala,

wala ang kanilang mga gawa,

lahat ng imahen nila'y hangin at kawalan.

Narito ang aking lingkod

42

• ¹ Narito ang lingkod ko na aking inaalalayan,
ang aking hinirang na kinalulugdan ng aking kaluluwa.

Inilagay ko sa kanya ang aking Espiritu,
at maghahatid siya ng katarungan sa mga bansa.

² Hindi siya hihiyaw ni sisigaw,
ni magtataas ng tinig sa mga lansangan.

• 21. Ipinagdiriwang ng tekstong ito ang dalawang tagumpay ni Ciro. Sa pagbasa sa mga bersong ito, maiintindihan nating alam na ng propeta ang mga tagumpay ng tagapagpalaya bago pa ito naganap at walang sinumang nakahula. Inilalantad ng Diyos sa kanyang mga propeta ang mangyayari sa hinaharap bilang patunay na siya mismo ang tunay na tagapagligtas ng kanyang bayan. Nilooob niya ang pagdating ni Ciro mula sa malayo para ibalik ang kalayaan sa mga Judio.

• **42.1** Nasa mga linyang ito ang una sa *Mga Awit ng Lingkod ni Yawe* (tingnan ang Introduksyon sa aklat na ito). Malamang na ipinagdiriwang ng awit na ito si Ciro na hinirang ng Diyos para ilitas ang bayang Judio. Lumitaw ang mananakop na ito nang dalawang dantaon nang nabubuhay ang Gitnang Silangan sa isang kalbaryong di mailalarawan: walang patid ang digmaan, ang paninikil, mga pagpatay at walang tigil na pagpapahirap, at halos walang humpay sa pagka-
gutom ng maliliit na bansang dinurog ng Asiria at

³Hindi niya babaliin ang sirang tambo,
ni papatayin ang sindi ng ilawang aandap-andap.
Palilitawin niya ang katarungan sa katotohanan.

⁴Hindi siya mag-uurong-sulong o masisiraan ng loob
hanggang maitatag niya ang katarungan sa lupa.
Hinihintay ng mga pulo ang kanyang batas.

⁵Ito ang sabi ni Yaweng Diyos,
ang lumikha at nagladlad ng langit,
ang naglatag ng lupa at mga bunga nito,
ang nagbigay ng hininga sa mga narito
at ng buhay sa lahat ng gumagalaw dito.

⁶Akong si Yawe ang tumawag sa iyo dahil sa katarungan.
Hahawakan kita sa kamay at iingatan;
gagawin kitang isang tipan para sa sambayanan
at liwanag sa mga bansa,

⁷upang imulat ang mata ng mga bulag,
palayain sa bilangguan ang mga bihag,
at pakawalan sa kulungan ang mga nasa dilim.

⁸Ako si Yawe – ito ang aking Pangalan!
Hindi ko ibibigay sa iba ang aking luwalhati,
ni ang papuri sa akin sa mga diyus-diyusan.

⁹Nagkatotoo ang una kong sinabi,
at nagpapahayag ako ng mga bago:
sinasabi ko na sa inyo bago pa dumating ang mga ito.

Babilonia. Tinipon ni Ciro ang lahat sa isang imperyo, at alam niyang sa paggalang sa kanilang mga paniniwala at sa mga kaugalian ng bawat isa, makukuha niya ang kanilang pagtitiwala.

Nakita ng propeta kay Ciro ang tagapagpasimula ng bagong panahon ng pagpapakilala ng Diyos sa sang-katauhan, at itinuring niya si Ciro na mababa lang nang kaunti sa Mesiyas. Lahat ng sinasabi ng propeta tungkol kay Ciro ay maiuukol kay Kristo, ang tunay na Mesiyas. At pagsapit ng panahon ng Ebanghelyo, makikilala ng mga apostol sa tulang ito ang pagpapahayag tungkol kay Jesus at sa kanyang pagliligtas (Mt 12:18).

Narito ang lingkod ko. Higit kaninuman, si Jesus ang tunay na lingkod ng Diyos na kanyang Ama, at dito siya katulad ng kanyang inang si Maria na nagsabing siya ang babaeng lingkod ng Panginoon (Lc 1:38).

Ang aking hinirang na kinalulugdan. Ganito ring mga salita ang maririnig sa pagbibinyag kay Jesus at sa kanyang Pagbabagong-anyo (tingnan Jn 1:34, Lc 3:22, Mt 17:5).

Inilagay ko sa kanya ang aking Espiritu. Tingnan Is 11:2 at 61:1; Jn 3:34.

Maghahatid siya ng katarungan sa mga bansa, ibig sabi'y pauumpisahan niya sa kanila ang isang bagong kaayusan. *Hindi siya hihiyaw ni sisigaw.* Hindi pamamaraan ng tao gaya ng propaganda, panlilinglang, karahasan ang gagamitin ni Kristo para maglig-

tas; siya ang magiging mapagpakumbabang guro na nilalapitan ng mga naghahanap ng “kapahingahan” (tingnan Mt 11:29).

May paglalaro sa mga salitang *mag-uurong-sulong* at *masisiraan ng loob* sa teksto. Nagpapakita ng pag-unawa ang lingkod para sa mga nasiraan ng loob at nag-uurong-sulong, ngunit siya mismo ay hindi nag-aatubili, ni nasisiraan ng loob: malakas siya at nakauunawa sa mahihina.

Tinawag kita upang imulat ang mata ng mga bulag, palayain sa bilangguan ang mga bihag. Sisi-mulang iligtas ng lingkod ni Yawe ang Israel. Bibigyan niya ng paningin, ibig sabi'y ng pananampalataya, ang mga bulag na di naniniwala (tingnan Is 35:5 at 32:3). Ilalabas niya ang mga bihag mula sa bilangguan, ibig sabi'y mula sa Babilonia. At dahil sa sinira ng bayang mapaghimagsik ang unang pakikipagtipan ng Diyos sa Israel sa Sinai, naghahanda ngayon si Yawe ng isang bagong pakikipagtipan sa isang bayang mananampalataya *upang ipakipagkasundo ko sa akin ang aking bayan* (mas malinaw ang sinasabi ng teksto: *upang gawin kitang tipan sa bayan*).

Liwanag sa mga bansa (tingnan Lc 2:32). Alalahanin ang sinabi sa Introduksyon at ang tungkol sa 40:12. Alam ng mga Judiong pinapangalat sa mga banyagang bayan na hindi sila ililigtas ng Diyos ng lahat ng tao nang hindi kaalinsabay ang pakikipagkasundo ng lahat ng bansa.

Awit ng tagumpay

• ¹⁰ Awitan ng bagong awit si Yawe, purihin mula sa mga dulo ng daigdig, ng mga naglalayag sa dagat at lahat ng naroon,

ng mga pulo at lahat ng tagaroon.

¹¹ Sumigaw ang ilang at mga lunsod, ang mga nayong tirahan ng Kedar. Umawit ang mga taga-Sela, sumigaw sa taluktok ng bundok.

¹² Luwalhatiin nila si Yawe, at ipahayag sa mga pulo ang kanyang papuri.

¹³ Nangunguna si Yaweng tulad ng bayani, pinupukaw niya ang kanyang galit tulad ng mandirigma;

isisigaw niya ang hudyat sa labanan, at magtatagumpay laban sa kaaway.

¹⁴ Matagal na panahong ako'y nagwalang-imik,

ako'y nagtimpi at tumahimik;

ngunit sumisigaw ako ngayon gaya ng isang babaeng nanganganak, nangangapos at naghahabol ng hininga.

¹⁵ Iguguhong ko ang mga bundok at burol, tutuyuin ang lahat ng sumisibol doon. Gagawin kong latian ang mga ilog, patutuyuin ang mga sapa.

¹⁶ Palalakarín ko ang mga bulag sa daang hindi nila alam; papatnubayan ko sila sa mga landas na bago sa kanila.

Pagliliwanagin ko ang dilim sa harap nila at papatagin ang daang mabato. Ito ang mga bagay na gagawin ko at hindi ko tatalikdan.

¹⁷ Ngunit mapapaatras at ganap na mapa-pahiya

ang nananalig sa mga diyus-diyusan at nagsasabi sa mga estatwa: "Kayo ang mga diyos namin."

• 10. Ang mga hakbang ni Ciro ang tagumpay ng Diyos. Lumalakad si Yawe bilang isang mandirigmang Diyos (tingnan Hkm 5:4) ngunit bunsod ng makainang pag-ibig.

Ginugunita ng tula ang misyong ibinigay kay Isaias (6:10). "Kaya lalo mo pa ring papurulin ang ulo ng bayang ito... at sarhan ang kanilang mga mata." Pinatawad ni Yawe at gusto niyang pagalingin ang bayang ito na hindi marunong makakita at tinawag nang bulag sa 42:7. Matapos mapalaya, magiging mga saksi sila ng Diyos na nagligtas.

May mga pagkakataong para sa ati'y waring mali ang mga propeta sa maraming beses na pagpapaha-

• ¹⁸ Makinig kayong mga bingi, tumingin kayong mga bulag upang makakita!
¹⁹ Sino'ng bulag kundi ang aking lingkod, sino'ng bingi kundi ang aking sugo? Sino'ng bulag kundi ang aking pinaaasenso, sino'ng bingi kundi ang lingkod ni Yawe?

²⁰ Marami ka nang nakita ngunit di pinansin, bukas ang iyong tainga ngunit wala kang naririnig.

²¹ Niloob ni Yawe alang-alang sa kanyang katarungan, na gawing dakila't kapuri-puri ang kanyang Batas.

²² Ngunit ito'y isang bayang ninakawa't si-namsaman;

lahat sila'y nabitag sa hukay o ikinulong sa bilangguan.

Sila'y naging biktima at walang nagligtas, inagaw at walang nagsabing "Pauwiin sila!"

²³ Sino sa inyo ang makikinig dito at isasaalang-alang sa panahong darating?

²⁴ Sino ang nagbigay kay Jacob sa mananamsam,

at sa Israel sa mang-aagaw?

Hindi ba't si Yawe ang ating pinagkasalahan? Pagkat ayaw nilang sundan ang kanyang mga daan,

at di sinunod ang kanyang mga kautusan.

²⁵ Kaya ibinuhos niya sa kanila ang kanyang nag-aapoy na galit – ang karahasan ng digmaan.

Naglagablab iyon sa palibot nila, ngunit di nila naunawaan.

Tinupok sila nito ngunit di pinansin.

Di ka masusunog sa gitna ng apoy

43 ¹ Ngunit ngayon ay sinasabi ni Yawe na lumikha sa iyo, O Jacob, at humubog sa iyo, O Israel:

yag na malapit na malapit na ang pagdating ng Diyos, gayong nasa isang yugto lamang sila ng kasaysayan. Ang totoo'y hindi sila lubhang naiiba sa atin sa paniniwala nating makukuha natin ang lahat sa pagwawagi ng isa nating kababayan sa eleksiyon o sa isang laro. Hindi natin kinakalimutan si Kristong tanging tagapagligtas at tanging pag-asa sa pakikisangkot natin sa mga makataong pagsisikap at naaakit ng mga taong tagapagligtas. Kasama nila tayo sa isang parte, at pagkatapos ay saka natin sila iniwan para magpatuloy na mas una sa kanila kung saan tayo tinatawag ni Kristo.

• 18. Maaaring pamagatang "Mga Taong Pinag-samantalahan" ang mga linyang ito.

“Huwag kang matakot pagkat tinubos kita; tinawag kita sa iyong pangalan. Ikaw ay akin!
² Sa pagtawid mo sa mga tubig, ako ay sasaiyo.
 Sa pagdaan mo sa mga ilog, hindi ka maaanod.
 Sa paglakad mo sa apoy, hindi ka masusunog, ni sa liyab ay di maglalagablab.
³ Pagkat ako si Yawe, ang iyong Diyos, ang Banal ng Israel, ang iyong Tagapagligtas.
 Ibinibigay kong pantubos sa iyo ang Ehipto, ang Etiopia at Saba bilang kapalit mo.
⁴ Dahil bukod-tangi ka sa aking paningin, pinahahalagahan kita at iniibig, kaya ipagpapalit ko ang maraming tao para sa iyo
 at ang mga bayan para sa buhay mo.
⁵ Huwag kang matakot pagkat ako’y sumasaiyo.
 Dadalhin ko ang lahi mo buhat sa silangan at titipunin ko mula sa kanluran.
⁶ Sasabihin ko sa hilaga: “Ibigay mo sila!” at sa timog: “Huwag mo silang pigilin.”
 Ibalik ang mga anak kong lalaki mula sa malayo,
 ang mga anak kong babae mula sa dulo ng mundo –
⁷ lahat ng tinatawag sa aking pangalan, lahat ng nilikha ko para sa aking kaluwahatian,
 lahat ng hinubog ko at ginawa.
⁸ Payaunin ang mga bulag na ito bagamat may mata,
 ang mga bingi bagamat may tainga.
⁹ Tipunin ang mga bansa at bayan.
 Sino sa kanila ang makahuhula nito, ang makapagpapahayag ng mga bagay na darating?
 Iharap nila ang kanilang mga saksi na magpapatunay na sila’y tama, upang marinig sila at kanilang masabi “Totoo nga”.

• **43.10** Mas lumilitaw ang pagkamatuwid ng Diyos na Nagtatagumpay kaysa naunang mga tula: *Ako, ako nga...* May nagsasabing di maganda ang ganitong “ako” sa bibig ng tao, ngunit angkop nga ito para sa Diyos. Ang “Ako nga” ang pagpapahayag ng Diyos kay Moises sa nagliliyab na palumpong (Ex 3). At maraming beses ding sasabihin ni Jesus, “ako nga,” para ipakilala kung sino siya (Jn 8:12).

Ito ang Diyos na nagpapasigla ng kalooban. *Pag-*

• ¹⁰ “Kayo ang mga saksi ko,” sabi ni Yawe,

“kayo ang mga lingkod na hinirang ko upang kayo’y makaalam at sumandig sa akin,

at maunawaang ako siya – walang ibang Diyos na nauna sa akin at wala nang susunod pa.

¹¹ Ako, ako si Yawe, at walang tagapagligtas liban sa akin.

¹² Ako ang nagpahayag, ang nagligtas at ang nagbunyag, ako, at hindi ang kung anong banyagang diyos sa inyo.

Kayo ang aking mga saksi,” sabi ni Yawe.

¹³ “At ako ang Diyos, sa araw na ito ri’y ako siya;

walang makapagliligtas mula sa aking kamay,

at walang makapagbabago anumang gawin ko.”

Aawitan ako ng papuri ng aking bayan

¹⁴ Ito ang sinasabi ni Yawe, ang iyong Manunubos, ang Banal ng Israel: “Para sa iyo,

nagpapadala ako ng hukbo sa Babilonia upang ibagsak ang mga pinuno nila, at sisigaw sa panaghoy ang mga Kaldeo.

¹⁵ Ako si Yawe, ang iyong Banal, ang Lumikha sa Israel, ang iyong Hari.”

¹⁶ Ito ang sinasabi ni Yawe na nagbukas ng daan sa dagat, ng landas sa gitna ng mga alon,

¹⁷ na nagpatumba sa mga karwahe at mga kabayo –

isang buong hukbo! –

at naroon silang nabuwal, di na muling babangon pa,

pinatay tulad ng ningas ng mitsa.

lakad mo sa apoy, hindi ka masusunog. Lahat ay posible, kahit na ang mabuhay nang ayon sa Ebanghelyo sa isang materyalistikong kapaligiran.

Kapalit mo’y ibibigay ko ang maraming tao. Sa matalinghagang pananalitang ito pinatitibayan ang walang kapantay na pag-ibig ni Yawe sa kanyang mga anak. Sa anumang halaga’y handa siyang ipagkasundo ang bayang kanyang pinili at naligaw dahil sa sarili nilang pagkakamali.

¹⁸Ngunit huwag kayong mamuhay sa nakaraan,

huwag nang alalahanin pa ang nakalipas.

¹⁹Gumagawa ako ng isang bagong bagay: sumisibol na ito ngayon.

Hindi ba ninyo napapansin?

Gumagawa ako ng daan sa ilang, ng mga ilog sa disyerto.

²⁰Pararangalan ako ng mga mabangis na hayop,

ng mga asong-gubat at mga kuwago, sapagkat binigyan ko ng tubig ang ilang at ng mga ilog ang disyerto

upang makainom ang bayang hinirang ko.

²¹Itinayo ko ang bayang ito para sa aking sarili

upang ipahayag ang kanilang papuri.

Ibubuhos ko ang aking Espiritu sa lahi mo

• ²²Hindi ka tumawag sa akin, Jacob; sawa ka na sa akin, Israel.

²³Wala kang dinadalang tupa sa akin bilang handog na susunugin; hindi mo ako pinarangalan ng iyong mga hain. Hindi kita pinagod sa paghingi ng handog, ni pinagal sa pagsusunog ng kamanyang.

²⁴Hindi mo ako ibinili ng mababangong insenso,

ni binigyan ng taba ng iyong sakripisyo; sa halip ay niyamot mo ako sa iyong mga kasalanan

at ininis sa iyong mga kasamaan.

²⁵Ako nga, ako siyang pumapawi sa iyong mga pagkakamali;

alang-alang sa aking sarili, mga kasalanan mo'y di ko tinatandaan.

²⁶Alalahanin mo para sa akin ang nakaraan, magpalitan tayo ng katwiran: patunayan mo ang iyong kawalang-sala.

²⁷Nagkasala ang iyong unang ama, naghimagsik sa akin ang iyong mga propeta ²⁸kaya pinarusahan ang mga pinuno ng iyong templo,

itinalaga ko si Jacob sa pagkawasak, ang Israel sa paglibak.

44 ¹Ngunit makinig ka ngayon, Jacob, aking lingkod,

Israel na aking hinirang.

²Ito ang sinasabi ni Yawe na siyang lumikha sa iyo, na humubog sa iyo mula sa sinapupunan, na siyang tutulong sa iyo:

“Huwag kang matakot, Jacob, aking lingkod,

Jesurun, aking hinirang.

³Pagkat bubuhusan ko ng tubig ang lupang uhaw,

at bubukal ang ilog sa lupang tigang, Ibubuhos ko ang aking espiritu sa lahi mo, at ang aking pagpapala sa iyong mga supling.

⁴Sisibol silang gaya ng damo, gaya ng tibig sa tabing-ilog.

⁵Ang isa'y magsasabi – Ako'y kay Yawe - tatawagin naman ng isa ang kanyang sarili sa ngalan ni Jacob.

May magsusulat sa kamay ng ‘Kay Yawe’ at tataglayin ang pangalang Israel.

⁶Ito ang sinasabi ni Yawe, ang Hari at Manunubos ng Israel, si Yawe ng mga Hukbo:

“Ako ang una at ang huli, walang ibang diyos liban sa akin.

⁷Sino ngayon ang katulad ko?

Tumindig siya at magsalita, at patunayan sa harap ko.

Sino ang nakapagpahayag ng dapat mang-yari?

Muling sasabihin sa huli, 43:16-21: mahihigitan ng bagong Exodo mula sa Babilonia ang naganap sa Ehipto: tama na ang paglingon sa nakaraan, kaya sa hinaharap kayo tumingin.

• 22. Likas na walang utang na loob ang mga tao. Gusto nilang maglingkod sa Diyos sa paraang hindi mababawasan ang kanilang panahon at pera. Marami ang nakakaalaala sa Diyos para magreklamo lamang. Ngunit magiging mas malakas ang pag-ibig ng Diyos kaysa kanilang kawalang utang-na-loob. *Ibubuhos niya sa sangkatauhan ang kanyang Espiritu.*

Wala kang dinadalang tupa sa akin bilang handog na susunugin. Walang templo ni mga seremonya sa Babilonia ang mga Judiong ipinatapon doon. Kaya sinasabi sa kanila ni Yawe: Kung dumating ako para

magligtas, hindi ito dahil sa binili ng inyong mga alay ang aking kabutihang-loob.” Inililigtas sila ng Diyos hindi man sila mag-alay sa kanya, ni hindi man sila tumawag sa kanya.

Ako nga, ang siyang pumapawi sa iyong mga pagkakamali; mga kasalanan mo'y di ko tinatandaan. Ipinapasan mo sa akin ang iyong mga kasalanan. Matapos siyang magsalita sa pamamagitan nina Jeremias at Ezekiel, patuloy na ipinapahayag ng Diyos ang kanyang pag-ibig na tinanggihan ng mga tao. Kahit na magkakaiba, mga salita ng maalab na pag-ibig ang ginagamit ng lahat ng propeta. Sa ganito'y mas naipapaliwanag nila kung ano ang kasalanan: hindi lamang ito paglabag sa mga utos at mga sagradong batas, kundi pagtangga sa pag-ibig ng Diyos.

Sabihin niya sa atin ang mga bagay na darating.

⁸Huwag kayong mangamba o matakot: hindi ba't ipinahayag ko na ito noon pa? Kayo ang mga saksi ko. May iba pa bang diyos liban sa akin? Wala na akong alam pang ibang Bato.

Paglibak sa mga sumasamba sa mga diyus-diyusan

⁹Bale-wala ang mga gumagawa ng mga diyus-diyusan at walang saysay ang kanilang mga ginawa na labis nilang pinahahalagahan. Ang kanilang mga kabig ay di nakakakita at walang alam, kaya sila'y mapapahiya. ¹⁰Sino ang gumagawa ng diyus-diyusan, at nagpapan-day ng estatuwang walang silbi? ¹¹Masdan, lahat ng mga kabig nito ay mapapahiya; tao lamang ang may gawa. Magtipon silang lahat at mangatwiran, sama-sama silang matatakot at mapapahiya.

¹²Sa paggawa ng imahen, pinapagbabaga ng panday ang bakal at pinupukpok upang magkahugis, ginagawa ito sa lakas ng kanyang bisig. Nagugutom siya at nanghihina, nauuhaw at napapagod.

¹³Sinusukat naman ng manlililok ang kahoy, at iginuguhit ng lapis ang hugis, binabanghay ito ng mga pait at tinatatakan ng mga kompas. Ginagawa niya itong kahugis at kamukha at singganda ng tao, upang ito'y patirahin sa isang templong yari sa sedro. ¹⁴Pumipili siya ng akasya o sipres, at pinalalaki ito sa gubat, o nagtatanim ng pino na pinayayabong ng ulan. ¹⁵Ang mga ito'y panggatong ng tao, pampainit ng sarili; sinisindihan ito at naghuhurno ng tinapay. Ngunit gumagawa rin siya ng isang diyos mula sa kahoy na ito at kanyang sinasamba, lumililok ng isang diyus-diyusan at kanyang niyuyukuan. ¹⁶Iginagatong niya sa apoy ang kalahati nito, at dito niluluto ang kanyang pagkain, pinag-iihawan niya ng karne at siya'y nabubusog. At ipinampapainit din sa sarili, at kanyang sinasabi: "Aha, hindi ako giniginaw, at nakikita ko ang liwanag." ¹⁷At ang bahaging ginawa niyang diyos na kanyang diyus-diyusan ay kanyang niyuyukuan at sinasamba. Dumadalangin siya rito at sinasabing "Iligtas mo ako pagkat ikaw ang aking diyos."

¹⁸Wala silang alam, walang nauunawaan.

May tapal ang kanilang mga mata kaya hindi nakakakita, sara ang kanilang isip kaya hindi nakauunawa. ¹⁹Wala isa man sa kanila ang may talino para mag-isip at may pang-unawa para magsabing "Kalahati nito'y ginawa kong panggatong at nagluto pa nga ako ng tinapay sa mga baga niyon at nag-ihaw ng karneng kinain ko. Gagawa ba ako ng kasuklam-suklam na bagay sa sobra nito? Yuyuko ba ako sa harap ng isang pirasong kahoy?"

²⁰Ang taong nakahawak sa abo at iniligaw ng kanyang bulag na isipan - hindi ba niya maililigtas ang kanyang sarili balang araw at malalamang "Kabulaanan lamang pala ang hawak ng kanang kamay ko"?

²¹Alalahanin mo ang mga ito, Jacob, pagkat ikaw, Israel, ang aking lingkod: Ako ang humubog sa iyo, ikaw ang lingkod ko.

O Israel, huwag mo akong limutin.

²²Pinawi kong gaya ng makapal na ulap ang iyong mga pagsuway, ang iyong mga pagkakasala gaya ng ulap sa umaga.

Magbalik ka sa akin, sapagkat tinubos kita.

²³Umawit, O langit, kay Yawe na gumawa nito.

Sumigaw nang malakas, O kailaliman ng lupa,

magsiawit kayong mga bundok,

mga gubat at lahat ng puno roon,

pagkat tinubos ni Yawe si Jacob

at ipinamalas ang kanyang luwalhati sa Israel.

²⁴Ito ang sabi ni Yawe, ang iyong Manunubos, na humubog sa iyo mula sa sinapupunan:

Ako si Yawe na gumawa ng lahat ng bagay,

ako lamang ang nagladlad sa langit,

ang mag-isang naglatag sa lupa.

²⁵Binibigo ko ang mga tanda ng mga bulaang propeta,

ginagawang tanga ang mga manghuhula,

pinapatalikod ang mga pantas

at pinapawalang-saysay sa kanilang du-nong.

²⁶Pinagtibay ko ang mga salita ng aking lingkod

at tinutupad ko ang mga payo ng aking mga sugo.

• **44.9** Dapat basahin nang bukod ang talatang 9-20 na inilagay rito kahit na galing sa iba. Isa itong paglibak sa mga gumagawa ng mga diyus-diyusan. Makakatagpo ng iba pang ganitong mga halimbawa ng kabaligtaran ng kahulugan sa Biblia. Puwede

pang magkaroong-halaga ang mga ito sa ating panahon na ipinagmamalaki ang mga tuklas ng siyensiya ngunit pinapanatili naman ang ilang pamahiin. Tingnan ang paliwanag sa Is 30:22 at Jer 2:13.

Sinasabi ko sa Jerusalem: “Ito ay pamamayan”;
 at sa bayan ng Juda: “Ang mga ito’y muling itatayo,
 ibabangon ko ang mga guho.”
²⁷ Sinasabi ko sa karagatan: “Matuyo ka!
 ligahin ko ang iyong mga ilog!”

²⁸ Tinatawag ko si Ciro na aking pastol,
 at gagawin niya ang lahat kong nais;
 sasabihin niya sa Jerusalem: “Muli kang itatayo”
 at sa Templo: “Ilagay ang mga panulukang-bato.”

45

• ¹ Ito ang sabi ni Yawe sa kanyang pinahiran, kay Ciro:

“Hinawakan kita sa kanang kamay
 upang lupigin ang mga bansa sa harap mo
 at alisan ng sandata ang mga hari;
 bubukas sa harap mo ang mga pintuan ng mga lunsod
 at hindi na isasarang muli ang mga iyon.

² Magpapauna ako sa iyo
 at papatagin ko ang mga bundok,
 gigibain ko ang mga tansong pinto
 at wawasakin ang mga bakal na halang.

³ Ibibigay ko sa iyo ang mga kayamanang nakatago at nakatabi
 upang malamang mong ako si Yawe.
 ang Diyos ng Israel,
 na tumawag sa iyo sa iyong pangalan.

⁴ Alang-alang kay Jacob na aking lingkod,
 kay Israel na aking hinirang,
 tinawag kita sa iyong pangalan
 at binigyan ng tungkulin bagamat di mo ako nakikilala.

⁵ Ako si Yawe, at wala nang iba pa,
 wala nang ibang diyos liban sa akin,
 Sinandatahan kita noong di mo pa ako kilala,

⁶ upang mula sa pagsikat ng araw
 hanggang sa paglubog ay malaman ng lahat
 na wala nang iba pa liban sa akin –
 ako si Yawe at wala nang iba pa.

• **45.1** Bagong mensahe ni Yawe kay Cirong mananakop, katulad ng nasa 41:25.

Narito ang isang natatanging bagay sa Biblia: ang paganong haring ito ay tinatawag na *pinahiran ng Diyos*, gaya ng mga anak ni David, at tulad rin ni Kristo, “Ang Pinahiran ng Diyos.” Isang bagay na mahirap paniwalaan para sa mga Judio na nasanay na sa kaisipang Diyos lamang nila si Yawe! Sinasabi sa atin ng kasaysayan na si Ciro ay isang “ama” para sa kanyang bayan. Gugunitain ng Biblia na ang una niyang ginawa matapos sakupin ang Babilonia ay

ibalik ang kalayaan ng lahat ng naninirahan doong bihag (tingnan Esd 1:1).

Makikita natin dito ang gawa ng Diyos na isinakatuparan sa daigdig ng mga hindi nakakakilala sa kanya: Kikilos din si Kristo sa pamamagitan ng mga taong hindi naniniwala sa kanya. May mga pagbabagong pampulitika at pangkultura na kahit na naipalagay na laban sa Iglesya pero sa dakong huli’y nagsisilbi naman para wasakin ang maraming pama-hiin at huwad na mga diyos.

⁷ Ako ang nagsisindi sa liwanag at lumilikha sa dilim,
ang nagbibigay ng kabutihan at naghahatid ng kapahamakan,
Akong si Yawe ang gumagawa ng lahat ng ito.

• ⁸ Papatakin ng langit mula sa itaas
at ibuhos ng mga ulap tulad ng ulan ang *Katarungan*.
Bumuka ang lupa at mamulaklak ng Kaligtasan
at sumibol ng katarungan,
Akong si Yawe ang may likha nito.

• ⁹ Kawawang mga nakikipagtalo sa Maygawa sa kanya!

Isa lamang palayok kasama ng mga palayok.

Sasabihin ba ng putik sa magpapalayok –
Ano'ng ginagawa mo?

Sinasabi ba ng iyong gawa – Wala kang kakayahan?

¹⁰ Kawawa ang nagtatanong sa kanyang ama – Ano ang naging anak mo? – ang nagsasabi sa kanyang ina – Ano itong iniluwal mo?”

¹¹ Ito ang sinasabi ni Yawe,
ang Banal ng Israel, na Maygawa sa kanya:
“Tama bang humingi kayo ng tanda tungkol sa aking mga anak?

Pero kayo ba ang magpapasya sa gawa ng aking kamay?

¹² Ako ang gumawa sa lupa at lumikha sa mga taong naroon.

Mga kamay ko ang nagladlad sa langit at inutusan ko ang buong hukbo niyon.

¹³ Pinalitaw ko si Ciro dahil sa katarungan, tutuwirin ko ang lahat niyang daan; muli niyang itatayo ang aking lunsod, pauwiin niya nang walang bayad o pantubos ang aking bayang napatapon,”
sabi ni Yawe ng mga Hukbo.

Sa iyo natatago ang Diyos

• ¹⁴ Ito ang sabi ni Yawe:
“Ang mga produkto ng Ehipto,
ang mga kalakal ng Etiopia
at ang matatangkad na lalaki ng Seba
ay darating sa iyo at mapapasaiyo;
lalakad silang kasunod mo,
nakatanikalang darating sa iyo
at yuyuko silang paharap sa iyo at sasabihin –

• 8. Narito ang napakagandang pagpapahayag ng gawa ng Diyos na tagapagligtas. Gaya ng nasabi na tungkol sa Is 11:1, hindi nito sinasalungat o inihihwalay ang pagliligtas na hatid ng Diyos sa maisasagawa ng tao. Sa halip ay pinagsasama ang gawa ng Diyos at ang pakikipagtulungan ng tao para sa pambihirang gawang ito na maihatid tayo sa hantungan ng ating mga paggawa.

Katarungang ganap na pagkamatuwid ng tao. Sa madaling salita, isang buhay na ayon sa katotohanan at pag-ibig. Kailangang manggaling sa Diyos ang katarungang ito. Siya lamang ang makalilikha ng isang bagong tao, na sa katotohana'y magaganap kay Kristo, ang *Matuwid* (Jn 16:10). Ipinanganak siya sa piling natin bilang unang supling ng isang binagong sangkatauhan. Hindi basta na lamang sumingaw si Kristo sa mundo, na maluwalhatang nanaog mula sa langit, kundi magiging bunga siya ng ating lupa, isang Judiong isinilang sa mga Judio, tunay na taong ipinanganak ng isang birheng ina. Hindi rin si Kristo lamang ang magsasakatuparan sa gawain ng ating kaligtasang kailangang maganap sa kasaysayan. Ang Katarungan at Kaligtasan ay magiging mga bunga ng sangkatauhang pagbubungahin ng awa ng *Langit*.

Nangangahulugan dito ng ganap na paglaya ng tao ang *kaligtasan*.

Kinukumpleto ng Salmo 85 ang tekstong ito. Ginagamit sa salmong ito ang larawan ng dalawang magkadaop na kamay, ang isa'y nakakawit mula sa langit at ang isa nama'y nakataas mula sa lupa upang matupad ang walang hanggang pagtitipan ng Diyos at mga tao sa *Pag-ibig* at *Katapatan* (tingnan Jn 1:17).

• 9. *Nagpapatuloy ang parehong mga tema sa ibang mga pananalita.*

45:9-13: Si Yaweng malayang Maylikha ng lahat ang siya ring namamahala sa kasaysayan. Mapapansin sa Jeremias 18:1 na ipinapaliwanag na may iba't ibang kahulugan sa Biblia ang paghahambing sa magpapalayok at sa putik.

• 14. Pinagmamasdan ng propeta ang mga dating makapangyarihan na ngayo'y nalupig ni Ciro. Ang nagapang mga Ehipsiyo at Etiopie ay nakatanikalang bumabalik sa Palestina sa daan ding buong kayabangan nilang nilakad sa kanilang pagdating. Pagdaan sa may Jerusalem, nakikita nila ito na nasa kaluwalhatian at puno ng pagpapala ng Diyos. Nagsiluhod silang paharap sa Jerusalem at hiniling kay Yawe na ilitas din sila.

Ang pagpapalaya sa Israel ang paraan para mapagpapakilala si Yawe sa daigdig. Makikilala nila si

Tiyak na sumasaiyo ang Diyos;
wala nang iba pang diyos.

¹⁵ Tunay ngang ikaw ang Diyos na nakakubli,
ang Diyos ng Israel, ang Tagapagligtas.

¹⁶ Ang lahat ng gumagawa ng mga diyus-
diyusan ay mapapahiya,
aalis nga silang napahiya.

¹⁷ Ngunit ang Israel ay ililigtas ni Yawe –
kaligtasang walang hanggan.

Hinding-hindi ka na mapapahiya
ni kukutyain magpakailanman.

¹⁸ Oo, ito nga ang sinasabi ni Yawe,
siya na lumikha ng mga langit,

siya ang Diyos,
ang humubog at gumawa sa lupa,
ang nagtayo ng mga pundasyon nito,
hindi niya ito nilikha para matiwangwang
kundi hinubog upang ito ay tirhan:
ako si Yawe, at wala nang iba pa.

¹⁹ Hindi ako nagsalita nang palihim
sa madilim na sulok ng daigdig;
hindi ko sinabi sa mga inapo ni Jacob –
Hanapin ninyo ako sa inyong pangangapa.
Akong si Yawe ay nagsasabi ng totoo,
tama ang ipinahahayag ko.

Luluhod sa harap ko ang lahat ng tuhod

²⁰ Halikayo, sama-samang magtipon,
lumapit kayong mga takas buhat sa mga bansa.
Hangal ang mga nagpapasan ng mga estatuwang yari sa kahoy,
ang mga nagdarasal sa isang diyos na hindi makapagligtas.

²¹ Magsanggunian kayo, halikayo't magsalita.
Sino ang nagpahayag nito buhat sa simula,
ang matagal nang panahong naglahad nito?
Hindi ba't akong si Yawe?
At wala nang iba pang diyos liban sa akin,
isang Diyos ng katarungan,
isang Tagapagligtas – wala nang iba pa kundi ako.

²² Humarap kayo sa akin at nang maligtas,
lahat kayong buhat sa mga dulo ng daigdig,
pagkat ako ang Diyos at wala nang iba pa.

²³ Isinusumpa ko ito sa aking sarili,
at pawang katotohanan lamang ang namumutawi sa aking mga labi,
hindi ko binabawi ang aking salita.
Luluhod ang lahat sa harap ko,
manunumpa sa akin ang lahat ng dila, at magsasabing

²⁴ Tanging na kay Yawe ang pagkamatuwid at lakas.
Lahat ng sa kanya'y napoot
ay dudulog sa kanya at mapapahiya.

²⁵ Ngunit sa pamamagitan ni Yawe magtatagumpay at magmamalaki
ang buong lahi ng Israel.

Yawe sa muli niyang pagtatayo sa isang bayang patay.
Darating sila para sambahin ang Panginoon ng san-
libutan na “natatago” sa isang bayang di-kilala.

Ganito rin ang makikita sa Iglesya habang lalo itong

hinahamak. Balang araw ay madidiskubre ng huma-
mak dito ang Diyos na gumagawa rito. Balang araw ay
makikilala ng mga bayan na ito ang nag-iingat ng apoy
ng Diyos sa daigdig.

Pagkakaiba ng Diyos sa mga huwad na diyos

46 • ¹ Nakatungo si Bel, nakayuko si Nebo, mga diyus-diyusan nila'y pasan

ng mga hayop na pang-araro, mga imahen nila'y dala-dala, pabigat para sa mga pagod.

² Kapwa sila nakayuko at nakatungo, hindi kayang ilitgas ang pinapasan, sila man ay nabibihag din.

³ Makinig sa akin, bayan ni Jacob, at lahat ng nalabi sa angkan ng Israel, kayong inalagaan ko buhat pa nang ipag-lihi,

at kinalong ko mula pa nang isilang.

⁴ Tumanda man kayo, ako pa rin siya, hanggang sa kayo'y magkauban, aalagaan ko kayo.

Ako ang gumawa nito at ako ang nagpapasan, aalalayan ko kayo at ililitgas.

⁵ Kanino ninyo ako ihahambing o ipapantay? Sinong katulad ang pagpaparisan?

⁶ May naglalabas ng ginto sa kanilang supot at nagtitimbang ng pilak, inuupahan nila ang isang panday upang gawing diyos ang mga ito na kanilang yuyukuan at sasambahin.

⁷ Pasang dinadala sa isang lugar at doon itinatayo – tahimik at walang galaw. Oo, kausapin man niya ito, hindi ito sumasagot,

hindi siya maililitgas nito sa kanyang ligalig.

⁸ Tandaan itong mabuti, mga mapanghimagsik,

⁹ alalahanin ang mga bagay noon pang una: Ako ang Diyos, at wala nang iba pa, ako ang Diyos, at walang katulad ko.

• **46.1** Ipinagpapauna ng propeta ang pagbagsak ng Babilonia. Nakikini-kinita niyang dala ng mga Kaldeo sa pagtakas ang kanilang mga diyus-diyusan. Sa kabilang dako, hindi kailangan ng Israel na dalhin ang kanilang Diyos. Si Yawe ang nagdadala sa kanila (46:1-7). Binibigyang-buhay ng Diyos ang kanyang bayan, samantalang nag-aaksaya naman ng lakas ang mga di-nanampalataya para pasanin ang kanilang mga diyus-diyusan.

• **47.1** Binibigyang-diin ang 47:1-15 na isang awit ng pighati sa Babilonia na magiging larawan ng lapastangang lunsod. Kaya nga sa Pagbubunyag (kababata 17-18), tinatawag ni San Juan na Babilonia ang Imperyo Romano na nang-uusig sa mga Kristiyano.

Ang Dalagang Babilonia ay ang Babel (o Babilonia) ayon sa Hebreong paraan ng pagtukoy sa mga kabisera. Sinasabi niyang "*Kailanma'y di ako mabibiyuda*, ibig sabih'y "Di ako kailanman mawawalan ng

¹⁰ Buhat sa simula'y inihayag ko ang darating,

mula pa noong unang panaho'y sinabi ko na ang di pa nagaganap;

sinabi kong ang balak ko'y mananatili, at gagawin ko ang lahat kong ninanais.

¹¹ Tinawag ko mula sa Silangan ang isang ibong mandaragit, mula sa malayong lupain ang lalaking magsasagawa ng aking balak. Nagsalita nga ako, at iyon ang aking gaganapin;

nagbalak ako, at iyon ang tutuparin.

¹² Makinig sa akin kayong mga walang pag-asa,

mga pinagkaitan ng karapatan.

¹³ Pinalapit ko ang aking katarungan,

hindi na nalalayo;

hindi na magtatagal ang aking paglilitgas.

Palilitawin ko sa Sion ang kaligtasan at ibibigay sa Israel ang aking kaluwalhatian.

47 • ¹ Bumaba at maupo sa alikabok, Dalagang Babilonia;

wala kang trono, maupo ka sa lupa, dalagang anak ng mga Kaldeo;

hindi ka na tatawaging maselan at mahihin.

² Kunin mo ang gilingang bato at gumiling ng harina;

alisin ang iyong belo,

ililis ang iyong saya at ilitaw ang iyong mga binti

at tumawid sa mga ilog.

³ Malalantad ang iyong kahubaran,

lilitaw ang iyong kahihyan.

Ako'y maghihiganti at wala akong patatawarin,

aking mga diyos, o "ng aking mga dakilang hari, o "di ako kailanman makatitikim ng pagkatalo." Pinaniwalaan niyang masisiguro niya ang kanyang kinabukasan sa pamamagitan ng kanyang mga mahikong tanyag sa mga bansa sa Silangan. Nagkukunwari silang nalalaman ang hinaharap sa pamamagitan ng kanilang mga horoskop.

Magagamit ang tekstong ito para sa materyalistang sibilisasyon, sa mga bansang nagsisikap sa pamamagitan ng teknolohiya na matamo ang lahat ng kailangan ng tao.

Nilagyan mo kahit ang matatanda ng napakabigat na pamatok. Ito ang sukatang laging ginagamit ng mga propeta para ipahayag ang halaga ng isang sibilisasyon. Hindi nila tinitingnan ang puwersang militar ni ang kalagayang ekonomiko. Sa halip ay itinatanong nila: Ano ang ginagawa ninyo sa mamamayang wala nang silbi?

⁴ Sabi ng ating Manunubos –
Yawe ng mga Hukbo ang kanyang pangalan
– ang Banal ng Israel.

⁵ Maupo ka nang tahimik, at pumunta sa dilim,
dalagang anak ng mga Kaldeo,
sapagkat hindi ka na tatawagin pang reyna ng mga kaharian.

⁶ Nagalit ako sa aking bayan
at ang aking pamana’y iniwan kong tiwang-wang;

ibinigay ko sila sa iyong kamay,
at di mo sila kinahabagan.

Nilagyan mo kahit ang matatanda ng napa-kabigat na pamatok.

⁷ Sabi mo: “Magiging reyna ako magpakailanman.”

Ngunit ang mga ito’y hindi mo isinaalang-alang

ni inisip ang kahihinatnan.

⁸ Makinig ka, babaeng haliparot,
nakahilata kang panatag ang loob
at sinasabi mo sa iyong sarili: “Ako nga
at wala nang iba liban sa akin.

Kailanma’y di ako mabibiyuda
ni magdurusa sa pagkawala ng mga anak.”

⁹ Ngunit darating sa iyo ang dalawang ito,
sa isang iglap, sa isang araw lamang –
mawawalan ng mga anak at mabibiyuda.

Sasapit ito sa iyo nang husto,
sa kabila ng dami ng iyong mga pangkukulam,

sa kabila ng lakas ng iyong mga panggayuma.

¹⁰ Nanalig ka sa iyong kasamaan,
at sinabing “Walang nakakakita sa akin.”

Iniligaw ka ng iyong kaalaman at karunungan

nang sabihin mo sa iyong sarili: “Ako nga,
at wala nang iba liban sa akin.”

¹¹ May masamang mangyayari sa iyo
na hindi mo masasansala;

babagsak sa iyo ang kapahamakan
at walang pantubos na makapipigil doon,
isang grabeng sakuna na di mo nakinikinita
ang walang anu-ano’y darating sa iyo.

¹² Ipagpatuloy mo ngayon ang iyong panggayuma,

ang napakarami mong mga pangkukulam,
na pinagsumakitan mo sapul pagkabata
at baka sakaling magtagumpay ka,
baka sakaling may matakot ka.

¹³ Pinagod ka lamang ng maraming payo,
palapitin mo sila upang iligtas ka –
ang mga nagmamasid sa mga bituin
na buwan-buwa’y sinasabi sa iyo kung ano
ang sasapitin mo.

¹⁴ Masdan, sila’y parang dayami na tutupukin
ng apoy.

Ni hindi nila maililigtas ang sarili sa lakas ng
liyab.

Hindi ito bagang pampainit ng katawan
ni siga na sa tabi’y maaaring upuan.

¹⁵ Ganyan ang sasapitin mo at ng iyong mga
pantas

na sapul pagkabata’y kasama mo nang
gumawa.

Ngayon, bawat isa’y magkakanya-kanyang
daan,

at walang makapagligtas sa iyo.

48 • ¹ Pakinggan ito, angkan ni Jacob
na tinatawag sa pangalang Israel,

at dugo at laman ni Juda,
kayong nagsisipanumpa sa ngalan ni Yawe
at nagsisitawag sa Diyos ng Israel,
bagamat hindi sa katotohanan o pagkama-
tuwid –

² taglay ninyo ang ngalan ng Banal na Lun-
sod,

at nakasandig sa Diyos ng Israel,
Yawe ng mga Hukbo ang kanyang pangalan.

³ Mula pa noo’y inihayag ko na ang mga
nangyari na;

namutawi ang mga iyon sa aking mga labi
upang ipabatid ang mga iyon,

at agad akong kumilos at ang mga iyon ay
naganap.

⁴ Pagkat alam kong matigas ang iyong ulo,
bakal ang iyong leeg, at tanso naman ang
iyong noo,

⁵ kaya mula pa noo’y sinabi ko na ito sa iyo,
bago pa naganap ay ipinarinig ko na sa iyo
upang huwag mong masabi:

“Ang diyus-diyusan ko ang gumawa ng mga
iyon,

• **48.1** Nilamong ng propeta sa 48:17-22 ang nakaraan ng Israel. Nahahawig ito sa nabasa natin sa naglahong Paraiso. Kung sumunod lamang sila, nagkatotoo sana ang gusto ni Yaweng puspusin sila ng kanyang mga pagpapala, pati ang mga pangako ng Diyos kay Abraham.

Ngunit muling mamamagitan ang Diyos bilang Manunubos ng kanyang bayan.

Mapapansin sa 48:12-15 ang isang bagong papuri kay Ciro. *Gagawin ng kaibigan kong si Ciro ang nais ko. Siya’y tinawag ko.* Gaya ng ipinaliwanag tungkol sa 42:10, lampas sa kasalukuyang pangyayari ang laging nakikita ng propeta. Isang tagapagligtas ang mananakop na si Ciro, kaya medyo naisasama ang kanyang misyon at pagkatao sa tanging Tagapagligtas na si Kristo.

ang aking rebultong inukit at estatwang pinanday

ang nagtakda ng mga iyon.”

⁶Ngayong narinig mo na, masdan mo ang lahat ng ito. Hindi mo pa ba aaminin?

Mula ngayon, sasabihin ko sa iyo ang mga bagong bagay – mga lihim na di mo alam.

⁷Ngayon lang nilikha ang mga ito at hindi noon,

hanggang sa araw na ito wala pang nakaririnig tungkol dito; kaya di mo masasabing “Alam ko na.”

⁸Hindi ka nakarinig ni nakaunawa: mula noo’y hindi na bukas ang iyong tainga pagkat alam ko kung gaano ka kataksil – at sa sinapupunan pa’y tinawag nang rebelde.

⁹Alang-alang sa aking Pangalan, tinimpi ko ang aking galit;

alang-alang sa papuri sa akin, pinigilan ko iyon para sa iyo pagkat kung hindi, ika’y madudurog.

¹⁰Dinalisay kita ngunit hindi para pagkakitaan;

sinubok kita sa pugon ng paghihirap.

¹¹Kumilos ako alang-alang sa aking sarili, oo, alang-alang sa aking sarili.

Pagkat kung hindi’y malalapastangan ang aking pangalan.

At hindi ko isusuko sa iba ang aking kaluwahatian.

¹²Pakinggan mo ako, Jacob,

Israel na aking tinawag – ako siya, ako ang una, at ako ang huli.

¹³Mga kamay ko ang nagtayo ng lupa, kanang kamay ko ang nagladlad sa mga langit.

Tinawag ko sila, sabay-sabay silang tumayo.

¹⁴Magtipon kayong lahat, at makinig.

Sino sa kanila ang nakahula sa mga ito?

Gagawin ng kaibigan kong si Ciro ang nais ko laban sa Babilonia

at sa bayan ng mga Kaldeo.

¹⁵Ako, ako mismo ang nagsalita, at siya’y tinawag ko,

pinapunta ko siya, at pagtatagumpayin ko ang kanyang misyon.

Kung dininig mo lamang ang aking mga utos

¹⁶Magsilapit sa akin at ito’y pakinggan: Mula pa sa simula, ako’y hindi nagsalita nang palihim; mula pa sa panahong mangyari iyon, narito na ako. Kaya, alamin ninyo na si Yaweng Panginoon ang nagsugo sa akin kasama ng kanyang Espiritu!“

¹⁷Ito ang sabi ni Yawe, ang iyong Manunubos, ang Banal ng Israel: Ako si Yaweng Diyos mo, ang nagtuturo sa iyo ng pinakamabuti; itinuturo ko sa iyo ang daang dapat mong tahakin.

¹⁸Kung pinakinggan mo lamang ang aking mga utos, ang kapayapaan mo sana’y naging tulad ng ilog, ang katarungan mo sana’y naging gaya ng mga alon sa dagat.

¹⁹Ang mga supling mo’y naging tulad sana ng buhangin, at ang mga inapo ay naging tulad ng mga butil nito, di kailanman mapuputol o mapapawi sa harap ko ang kanilang pangalan.

²⁰Magsialis kayo sa Babilonia, magsitakas mula sa mga Kaldeo! Ipahayag ito kasabay ang mga sigaw ng kagalakan, ipabatid ito hanggang sa dulo ng daigdig. Sabihin: Tinubos ni Yawe ang kanyang lingkod na si Jacob! ²¹Hindi sila nauhaw – silang mga inakay niya sa tigang na lupa. Pinadaloy niya ang tubig mula sa bato para sa kanila; biniyak niya ang bato at bumukal doon ang tubig.

²²Walang kapayapaan para sa masama, sabi ni Yawe.

Sa sinapupunan pa ng aking ina, tinawag na ako ni Yawe

49

• ¹Dinggin ninyo ako, mga pulo; makinig, mga bayan sa malayo.

• **49.1** Isang *lingkod* ng Diyos ang tinutukoy ng awit na ito gaya ng 42:1-9. Ngunit tinatawag siya ngayong *Israel* (49:3). Hindi ito nangangahulugan ng

bayang Israel sa kabuuan, dahil sa 49:5 ang misyon nito ay tipunin ang bayang Israel. Ang pinakatapat na maliit na grupo ng bayang Judiong ipinatapon ang

Tinawag na ako ni Yawe mula pa sa sinapupunan ng aking ina,
binigkas na niya ang pangalan ko sa tiyan pa lamang ng aking ina.

² Ginawa niyang matalim na tabak ang bibig ko,
itinago ako sa lilim ng kanyang kamay;
ginawa akong palasong matalas at itinabi sa kanyang lalagyan.

³ Sinabi niya sa akin: “Ikaw ang aking lingkod,
Israel, sa pamamagitan mo ako’y luluwalhatiin.”
⁴ Ngunit naisip ko: “Bale-wala ang aking paggawa,
walang saysay ang pag-aaksaya ng lakas.”

Subalit nasa kamay ni Yawe ang aking karapatan
at nasa Diyos ang aking gantimpala.
Mahalaga ako sa paningin ni Yawe,
at ang Diyos ko ang aking lakas.

⁵ At ngayo’y nagsalita si Yawe,
siya na humubog sa akin sa sinapupunan
upang maging lingkod niya
at nang maibalik si Jacob sa kanya
at tipunin ang Israel.

⁶ Sabi niya: “Hindi sapat na maging lingkod kita
upang itayo ang mga tribu ni Jacob,
upang pabalikin ang nalabi ng Israel.
Gagawin kitang liwanag ng mga bansa
upang umabot sa dulo ng daigdig ang aking pagliligtas.

Tutulungan kita sa araw ng kaligtasan

⁷ Ito ang sabi ni Yawe,
ang Manunubos at Banal ng Israel,
sa kanya na hinahamak ng tao,
kinasusuklaman ng bansa,
sa alipin ng mga pinuno:
“Makikita ka ng mga hari at sila’y titindig,
at yuyuko ang mga prinsipe kay Yaweng
Matapat,
ang Banal ng Israel na sa iyo’y humirang.”

⁸ Ito ang sabi ni Yawe:
“Sasagutin kita sa panahon ng aking kabu-
tihanang-loob,
tutulungan sa araw ng kaligtasan.
Hinubog kita at inilagay na pundasyon ng
sambayanan.
Itayong muli ang lupain
at ipamahagi ang pinabayaang mga lote.”
⁹ Sasabihin mo sa mga bihag: “Lumabas
kayo!”

siyang tinutukoy marahil ng matalinhagang pangalang ito. Ang mga komunidad na iyon na nasa Babilonia ang nagpapanatiling buhay sa pag-asa kay Yaweng Taga-pagligtas. Sila ang tunay na Israel na maghahatid ng *liwanag* ng kaligtasan, una sa sarili nilang bayan at pagkatapos ay sa buong *daigdig* (49:6).

Tinawag ako ni Yawe mula pa sa sinapupunan ng aking ina, gaya ni Jeremias (tingnan Jer 1:1) at tulad din nina Juan Bautista at Pablo sa dakong huli. Ang mahiwagang paghirang ng Diyos na tumatawag sa isang tao para sa isang natatanging papel at ang pagsagot ng taong ito na tumatanggap sa kanyang misyon ay bumubuo sa isa’t isa.

– Tao ng Salita: tulad ni Jeremias na ang mga salita’y nagwasak sa mga bansa. Magiging matagumpay na tabak ang kanyang mga salita. Siya ang pina-kahulung “baraha”, ang *palasong* nakareserba na gagamitin ni Yawe sa pananakop.

– Lingkod ni Yawe, ganap siyang nakatalaga sa kanyang misyon, nanlulupaypay at parang di nagtagumpay hanggang papagbungahin ni Yawe ang kanyang mga gawa. Ang mga pagsubok na ito ay higit na dedetalyehin sa iba pang dalawang tula.

– Hinirang para sa isang misyong unibersal, di gaya ng ibang mga propetang tagapagtipon lamang sa mga tribu ng Israel. Pansinin ang pambihirang pananam-

at sa mga nasa dilim: “Lumabas sa liwanag!”

Manginginain sila sa daan,
makatatagpo ng pastulan sa lahat ng panot na burol.

¹⁰Hindi sila magugutom ni mauuhaw, hindi hahampasin ng init ng hangin o ng araw, sapagkat siya na nahahabag sa kanila

ang aakay at maghahatid sa kanila sa tabi ng mga bukal ng tubig.

¹¹Gagawin kong daan ang buo kong kabundukan,

patataasin ko ang aking mga landas.

¹²Dumarating sila buhat sa malayo – buhat sa Hilaga at Kanluran ang ilan, ang iba nama’y buhat sa lupain ng Sinim.

Malimutan ka man ng iyong ina

• ¹³Umawit ang langit, magalak ang lupa;
magsiawit ang mga bundok
sapagkat inaliw ni Yawe ang kanyang bayan
at kinahabagan ang mga nagdurusa.

¹⁴Ngunit sinabi ng Sion: “Pinabayaan ako ni Yawe,
nilimot ng aking Panginoon.”

¹⁵Malilimot ba ng ina ang kanyang pasusuhin,
at hindi maaawa sa anak ng kanyang sinapupunan?
Oo, maaari nga, subalit hindi kita malilimutan.

¹⁶Iniuikit ko sa aking palad ang iyong pangalan,

nasa harap kong lagi ang iyong mga muog.

¹⁷Nagmamadali ang iyong mga tagapagtayo at umaalis naman ang mga nagwasak at sumalanta sa iyo.

¹⁸Tumunghay ka at tumingin sa paligid,
nagkakatipon ang mga anak mo pauwi sa iyo.
Buhay ako, sabi ni Yawe,
kaya silang lahat ay hiyas mong isusuot,
tulad ng palamuti ng babaeng ikinakasal.

¹⁹Ang iyong tiwangwang na lugar at mga guho

at wasak na lupain

ay magiging napakasikip para sa bayan mo,
habang lumalayo na ang nagsilupig sa iyo.

²⁰Inang ulila sa anak,

muli mong maririnig sa iyong mga supling:
“Napakasikip na para sa amin ang lugar na ito;
bigyan mo kami ng mas malawak na matitirhan.”

²¹Sasabihin mo ngayon sa iyong puso:

“Sino’ng nagsilang para sa akin ng mga ito?
Ako’y ulila sa anak at baog.

At sino’ng nagpalaki sa mga ito?

Ako’y iniwang mag-isa, ngunit ang mga ito –
saan sila nanggaling?”

²²Ito ang sinasabi ni Yaweng Panginoon:

palataya ng propetang sumulat ng mga linyang ito. Habang nabubuhay sa panahon ng pagkatapon, ipinahayag niya sa kanyang bayan ang pagdating ng maghahatid ng liwanag sa lahat ng bansa.

Madaling makita na si Jesus ang tinutukoy ng tekstong ito: ganito ito nauunawaan ng mga apostol. Siya ang salita ng Diyos, ang tabak na may magkabilang talim (tingnan Heb 4:12 at Pag 19:5).

Siya ang masunuring lingkod na hinamak ngunit niluwalhati ng Diyos (Fil 2:8).

Iniuukol din ni Pablo ang mga bersong ito sa kanyang sarili: Galasya 1:15; Gawa 13:47; 2 Corinto 12:8.

Ngunit hindi tayo nagugulat sa dobleng pagbibigay-kahulugan – personal at sama-sama – na ito: Ang kaisa-isang Tagapagligtas ay hindi kailanman isang “nag-iisang” tagapagligtas. Nakiisa si Jesus sa minorang nananampalataya, nagdurusa, inuusig para sa ikaliligtas ng mundo.

• 13. *Ang makainang pag-ibig ni Yawe sa kanyang bayan.*

Inililigtas niya sila sa kawalang-pag-asa at pagkaalipusta. Muli niyang itinatayo ang Jerusalem at tinitipon ang mga nagsipangalat. Inaakit niya ang lahat ng bansa na kilalanin ang tunay na lunsod.

Nagsimulang matupad ang mga pangakong ito nang maging misyonero ang mga Judiong nagsibalik sa kanilang lupain para sa lahat ng bansa sa mundong Griyego at Sirio. At ang mga pangakong ito ay magkakaroon ng bagong kahulugan para sa Iglesyang itinatag ni Kristo bilang *Bagong Jerusalem*. Kung minsa’y para itong nanlulupaypay at walang buhay, at nangyayari rin na naglalahi ito sa ilang bahagi ng daigdig. Ngunit pinaglalaanan iyon ng Diyos ng mga bagong anak na manggagaling sa ibang mga kontinente. Inaanyayahan niya tayong tumanaw sa labas ng ating mga komunidad, sa mga hindi pa nakatanggap ng pahayag ng Kaharian ng Diyos.

“Kakawayan ko ang mga bansa,
itataas ko ang aking bandila para sa mga bayan

upang dalhin nila sa iyo na kalong ang mga anak mong lalaki,

pasan ang mga anak mong babae.

²³Mga hari ang magiging ama mo sa turing, kanilang mga reyna ang sa 'yo'y magpasuso.

Magpapatirapa sila sa harap mo, hihimurin ang alikabok sa iyong paa.

At makikilala mong ako nga si Yawe, at hindi mabibigo ang umaasa sa akin.

²⁴Maaari bang agawan ng samsam ang mandirigma,

o matakasan ng bihag ang manlulupig?”

²⁵Ngunit sinasabi ni Yawe:

“Oo, aagawin ko ang bihag sa mandirigma, at tatakas ang mga sinamsam ng manlulupig

pagkat lalaban ko ang lumalaban sa iyo at ililigtas ko ang mga anak mo.

²⁶Ipakakain ko sa mga naniniil sa iyo

ang sarili nilang laman,

at sila'y malalasing sa sarili nilang dugo na waring ito ay alak.

Makikilala ng lahat na ako si Yawe ang iyong Tagapagligtas,
ang iyong Manunubos, ang Lakas ni Jacob.”

50 ¹Ito ang sinasabi ni Yawe:

“Nasaan ang kasulatan sa paghihiwalay na patunay na pinalayas ko ang iyong ina? O kanino sa aking mga pinagkakautangan ko kayo ipinagbili?

Dahil sa mga pagkakasala ninyo kaya kayo ipinagbili,

at dahil sa inyong mga kasalanan kaya pinalayas ang inyong ina.

²Bakit walang naroon nang ako'y dumating?

Bakit walang sumagot nang ako'y tumawag?

Napakaikli ba ng kamay ko upang makasagip,

o wala ba akong lakas upang makapagligtas?

Sa isang banta lamang, tinutuyo ko ang dagat,

ginagawang disyerto ang mga ilog,

nabubulok ang mga isda sa kakulangan sa tubig

at namamatay sa uhaw.

³Dinaramtan ko ng itim ang langit at binabalutan ng sako.”

Binuksan ni Yawe ang aking tainga

• ⁴Tinuruan akong magsalita ni Yaweng Panginoon upang malaman ko ang salitang magpapasigla sa nanlulupaypay.
Tuwing umaga'y ginigising niya ako upang makinig tulad ng disipulo.

⁵Binuksan ni Yaweng Panginoon ang aking mga tainga.
Hindi ako tumanggi ni umurong,

⁶ibinigay ko ang aking likod sa mga humahampas sa akin,
ang aking mga pisngi sa humahaltak sa aking balbas;
ni hindi ko iniwas ang mukha sa lura at pandurusta.

• **50.4** Sino ang tinutukoy rito ng propeta: ang kanya bang sarili o iba? Maaaring ang minorya ng mga mananampalatayang ipinatapon ang tinutukoy ng *lingkod* sa matalinhagang kahulugan, tulad sa 49:1-6. Ngunit puwede rin namang ang sarili ang tinutukoy ng propeta.

Dumanas ng ganito ring oposisyon ang naunang mga propeta. Kinailangan ni Moises na pagtiisan ang isang mapaghimagsik na bayan. Si Jeremias nama'y inusig at ikinulong (tingnan Jer 20:7 at 37). Iginuguhit sa mga halimbawang ito ang larawan at ang misyon ng ganap at tunay na *lingkod* ni Yawe. Ito si Jesus, ngunit

maiuukol din ng bawat propeta ang mga salitang ito para sa kanyang sarili.

Bigyang-pansin ang simula ng tula. Makapaghahatid ng salita at makapagpapasigla ng kalooban sa ngalan ng Diyos ang *Lingkod* sapagkat siya mismo'y nakikinig *tuwing umaga at laging bukas ang tainga*. Para mabigyang-lakas ang napapagod, dapat tayong paturo sa Diyos: tao ng panalangin ang tunay na propeta at bukas sa Espiritu ng Diyos. “Walang nakaaalam ng mga lihim ng Diyos kundi ang kanyang Espiritu, at tinanggap natin ang Espiritung ito para malaman ang galing sa Diyos” (1 Cor 2:11).

⁷Hindi ako nawalan ng pag-asa
 sapagkat si Yaweng Panginoon ang tumutulong sa akin.
 Iniharap kong parang bato ang aking mukha
 pagkat alam kong hindi ako mapapahiya.
⁸Malapit na ang aking tagapagtanggol;
 sino'ng magsasakdal sa akin?
 Magharap kaming dalawa.
 Sino ang sa aki'y uusig?
 Lumapit siya sa akin.

⁹Kung si Yaweng Panginoon ang tumutulong sa akin,
 sino'ng magsasabing mali ako?
 Lahat sila'y masisirang parang damit,
 kakainin sila ng bukbok.

¹⁰Sino sa inyo ang may pitagan kay Yawe?
 Makinig siya sa tinig ng kanyang lingkod.
 Sino ang lumalakad sa karimlan
 na walang liwanag na tumatanglaw?
 Manalig sa Ngalan ni Yawe,
 at sumandig sa kanyang Diyos.

¹¹Ngunit lahat kayong nagsisindi ng apoy
 at may dalang mga sulo,
 sige, pumunta kayo sa apoy ng inyong siga
 at sa mga sulo na inyong sinindihan.
 Ito ang tatanggapin ninyo mula sa aking
 kamay,
 at kayo'y malulugmok sa hirap.

Ililigtas ng Diyos ang mga anak ni Abraham

51 ¹Makinig sa akin ang naghahangad ng
 katarungan

at naghahanap kay Yawe.
 Tumingin sa batong pinagtapyasan sa inyo,
 sa hukay na sa inyo'y pinaghanguan.

²Tumingin kay Abraham na inyong ama,
 at kay Sara na sa inyo'y nagsilang.
 Nag-iisa lamang siya nang aking tawagin,
 ngunit pinagpala ko at pinarami.

³Tiyak na aaliwin ni Yawe ang Sion,
 at kahahabagan ang lahat niyang mga guho.
 Gagawin niyang Paraiso ang kanyang mga
 disyerto,
 ang kanyang mga ilang tulad ng hardin ni
 Yawe.

Gising, Yawe

• ⁹Gising, gising! Magpakalakas, bisig ni Yawe!
 Gumising ka tulad ng panahon ng nagdaang salinlahi.

Matatagpuan doon ang galak at tuwa,
 awit ng pagpupuri at pasasalamat.

⁴Makinig kayo sa akin, mga bayan;
 pakinggan ninyo ako, mga bansa.
 Manggagaling sa akin ang aking batas,
 tatanglawan ng aking paghatol ang mga

bansa;

⁵lilitaw ang aking katarungan,
 dumarating na ang aking pagliligtas;
 huhukuman ng bisig ko ang mga bansa.
 Hihintayin ako ng mga pulo,
 at aasahan nila ang aking bisig.

⁶Tumingala kayo sa langit,
 at tumingin sa lupa sa ibaba.

Parang usok, ang langit ay maglalaho;
 parang damit, ang lupa'y masisira
 at ang mga naroo'y mamamatay na parang
 langaw.

Ngunit magpakailanman ang aking pagli-
 ligtas,

hindi lilipas ang aking katarungan.

⁷Makinig kayong nakakakilala ng matuwid,
 bayang taglay sa puso ang aking batas;
 huwag matakot sa tuligsa ng mga tao
 o masiraan ng loob sa kanilang paglailait.

⁸Pagkat para silang damit na kakainin ng ipis,
 para silang lana na uubusin ng uod.

Ngunit ang katarungan ko'y magpakailan-
 man,

ang pagliligtas ko'y sa lahat ng salinlahi.

• **51.9** Dobleng pagtawag kay Yawe at sa Jerusa-
 lem ang tulang ito upang gumising sila. Tinatawag si
 Yawe bilang isang bayaning natutulog at ang Jerusa-

lem naman bilang isang babaeng napahiya at pinang-
 hihinaan ng loob.

Kapwa sila magkasabay na tinatawagan pagkat nasa

Hindi ba't ikaw ang sumibak kay Rahab at tumuhog sa dragon?

¹⁰ Hindi ba't ikaw ang tumuyo sa dagat,
sa mga tubig ng malawak na kalaliman,
ang gumawa ng daan sa kailaliman ng dagat
upang ang mga tinubos ay makalampas?

¹¹ Ang mga tinubos ni Yawe ay magsisiwi,
sila'y darating sa Sion nang may awitan
may putong na walang hanggang ligaya
kasama nilang darating ang tuwa at galak
habang tumatakas naman ang lungkot at hapis.

¹² Ako, ako ang umaaliw sa iyo.
Bakit mo katatakutan ang taong namamatay,
ang anak ng tao na naglalahong tulad ng damo?

¹³ Nilimot mo si Yawe na gumawa sa iyo,
na naglaldad sa mga langit at nagtayo sa mga pundasyon ng lupa.
Bakit lagi kang takot araw-araw,
pinangangambahan ang poot ng maniniil
na handa kang puksain?

Nasaan ang bagsik ng maniniil?

¹⁴ Malapit nang palayain ang bihag,
hindi siya mamamatay sa hukay ni kukulangin sa tinapay.

¹⁵ Ako si Yaweng Diyos mo, na nagpagalaw sa dagat
at nagpadagundong sa mga alon -
Yawe ng mga Hukbo ang aking pangalan.

¹⁶ Ang mga salita ko'y inilagay sa bibig mo;
kinanlungan ka ng lilim ng kamay ko,
habang inilaldad ko ang langit at itinatayo ang pundasyon ng lupa,
at sinasabi sa Sion: "Ikaw ang aking bayan."

magkatuwang na gawain ang muling pagkabuhay ng Jerusalem:

- Si Yawe ang nagtatakda ng panahon, ang naghahanda sa mga kalagayan ng kasaysayan para mangyari, at naglilagay ng pag-asa sa puso ng mga tao.

- Kailangan munang hangarin ng mga anak ng Jerusalem ang sarili nilang kalayaan bago nila muling itayo ang lunsod.

Parang wala ang Diyos sa daigdig habang pinamamahalaan ng mga tao ang lahat ayon sa sarili nilang kagustuhan. Waring natutulog ang Diyos habang di pa sumasapit ang oras niya. Hindi ito nangangahulugang aasa na lamang tayo sa tadhana at ipapalagay na malulutas ang mga problema sa oras na ipinasya ng Diyos. Ang pagtawag at paggising sa Diyos ay nangangahulugan ng pagpapatuloy sa pagsulong bago pa tumaas ang ulap.

Sino ang pinasisigla ng Diyos? Ang mga talunang dumaranas ng mga kasamaang marapat sa kanila. Hindi mga santo ang kanyang kinakausap kundi mga

makasalanan, at sinasabi niya sa kanila na sa pagpapatawad sa nakaraan nilang mga kasalanan ay palalakasin niya sila para maitayo ang Banal na Lunsod.

Madaling punahin ang mga makatotohanan at primitibong pananalita na ginagamit ng Biblia tungkol sa Diyos na ito ng mga Hukbo. Ngunit hindi rin naman dapat palitan ang larawan ng Nagtatagumpay na Diyos ng larawan ng isang Diyos na tahimik at di nababahala na mas angkop sa konserbatibong mentalidad. Ang mga pangyayaring ipinahayag dito ang magbabaligtad sa takbo ng kasaysayan.

Pansinin ang mga ekspresyong *tinubos* at *ipi-nag-bili* na ginamit na sa 50:1. Ang tao ay sa Diyos, at sa pagsunod sa Diyos niya natatagpuan ang kalayaan. Kapag sinira niya ang ganitong pag-asa sa Diyos, mahuhulog siya sa iba sapagkat ang tao ay ginawa hindi para tamasahin ang kanyang kalayaan na hiwalay sa anumang pagsunod at pananagutan. "Binibili" tayo ni Kristo o tinutubos sa lahat ng pagkaalipin, gaya ng nasusulat sa Is 53:10 (Rom 6:15), ngunit para gawin tayong mga anak.

¹⁷Gumising ka, gising! Bumangon ka, Jerusalem,
ikaw na pinainom ng kamay ni Yawe sa kopa ng kanyang galit –
ang kopang nagpahilo sa iyo
at ang huling patak ay sinaid.

¹⁸Sa lahat ng anak na kanyang isinilang,
wala isa mang sa kanya'y umalalay;
sa lahat ng anak na kanyang pinalaki,
wala isa mang sa kanya'y umakay.

¹⁹Sinapit mo ang dalawang kapahamakang ito –
pagkaguho't pagkawasak, gutom at tabak.
Sino ang sa iyo'y makikiramay?

²⁰Ang mga anak mong lalaki'y nakahandusay
sa bawat bukana ng mga daan,
tulad ng usang nahuli sa bitag.
Tigib sila sa poot ni Yawe,
sa banta ng iyong Diyos.

²¹Kaya pakinggan mo ito, kawawang nilalang,
ikaw na lasing ngunit di sa alak.

²²Ito ang sinasabi ni Yaweng Panginoon mo,
ang iyong Diyos na tagapagtanggol ng bayan mo:
Kinukuha ko na sa iyong kamay ang kopang sa iyo'y nagpasuray,
ang kopa ng aking poot
na hindang-hindi mo na iinuman pa.

²³Ngunit ilalagay ko ito sa mga kamay ng nagpahirap sa iyo,
sila na sa iyo'y nagpadapa upang ikaw ay tapakan,
habang inilalatag mo ang iyong katawan
na parang daang yayapakan.

¹Gising, gising! Magpakalakas ka, O Sion!
Isuot ang maringal mong damit,
O Jerusalem, Banal na Lunsod!
Pagkat di na makapapasok sa iyong muli ang di-tuli at marumi.

²Pagpagin ang alikabok at tumindig, O Jerusalem.
Alisin ang tanikala sa iyong leeg, bihag na Dalagang Sion.

³Pagkat ito ang sinasabi ni Yawe:
Ipinagbili kayo nang walang bayad,
at tutubusin kayo nang walang kapalit.

⁴Sinasabi ni Yaweng Panginoon:
Noong una'y nagpunta ang bayan ko
at tumira sa Ehipto,
pagkaraa'y sinikil sila ng Asiria
nang walang anumang dahilan.

⁵Ngunit ano'ng ginagawa ko ngayon?
tanong ni Yawe.

Tinangay ang bayan ko nang walang
bayad;
ipagyayabang iyon ng kanilang mga man-
lulupig,
at sa araw-araw, ngalan ko'y lagi nilang nila-
lapastangan.

⁶Kaya makikilala ng aking bayan ang panga-
lan ko,
malalaman nila sa araw na iyon
na ako ang nagsabing "Narito akol!"

52

- ⁷ Ang ganda sa mga bundok
ang pagdating ng tagapagbalita
nagpapahayag ng kapayapaan,
naghahatid ng kaligayahan,
nagpapahayag ng kaligtasan,
at sinasabi sa Sion: “Naghahari ang iyong Diyos!”
- ⁸ Pakinggan, inilalakas ng iyong mga bantay ang kanilang mga tinig,
magkakasabay silang sumisigaw sa galak
pagkat harap-harapan nilang nakikita si Yawe
sa kanyang pagbalik sa Sion.
- ⁹ Sumigaw kayo sa galak, mga guho ng Jerusalem,
pagkat inaaliw ni Yawe ang kanyang bayan
at tinutubos ang Jerusalem.
- ¹⁰ Ipinakita ni Yawe sa lahat ng bansa ang kanyang banal na bisig;
makikita ng lahat hanggang sa dulo ng daigdig
ang pagliligtas ng ating Diyos.
- ¹¹ Magsialis kayo roon, magsilayo!
Huwag humipo ng anumang marumi,
magsilabas, maglinis ng sarili,
kayong may dala sa mga sagradong gamit ni Yawe.
- ¹² Ngunit hindi kayo tatakbong palabas
ni aalis na parang tumatakas,
pagkat mangunguna sa inyo si Yawe,
at sa likura’y babantayan kayo ng Diyos ng Israel.

Kapayapaang hatid ng parusang kanyang tiniis

- ¹³ Magtatagumpay ang aking lingkod,
itataas, itatampok at ipagbubunying lubos.
- ¹⁴ Kung paanong marami ang nagulat sa kanya,
parang hindi na tao ang sirang itsura
– Tao pa ba ito? Mukhang hindi na. –
- ¹⁵ gayundin mamamangha ang maraming bansa,
ititikom ng mga hari ang kanilang bibig dahil sa kanya,
pagkat makikita nila ang di pa naisasaysay,
maunawaan ang di pa naririnig.

53

- ¹ Sino’ng makapaniniwala sa aming narinig
at kanino inihayag ang galaw ng bisig ni Yawe?

• **52.7** Ang mga propetang tumatawag sa Jerusalem ang mga mensaherong susuguin ng bagong hari sa mga lalawigan para ipahayag sa lahat ang pagdating niya sa trono. Ganito rin ihaharap ni Pablo ang mga Kristiyanong apostol bilang mga tagapagsabi sa daigdig sa ngalan ng Diyos na ngayo’y Panginoon si Kristo (tingnan Rom 1:1-5 at 2 Cor 2:14).

• 13. Masdan ang aking lingkod na itatampok. Ito ang ikaapat at huling tula tungkol sa Lingkod ni Yawe. Maaaring ito na ang pinakatampok na salita ng Matandang Tipan tungkol sa Katubusan.

Pinalalawak ng tulang ito at inihahatid sa sukduhan ang pahapyaw na ipinahayag sa 49:1-6 at 50:4-9. Inililigtas ng Diyos ang daigdig sa pamamagitan ng isang tagapagligtas na *umaako* sa mga kasalanan ng iba.

- ²Tulad ng ugat sa lupang tigang,
tulad ng isang murang supling,
siya'y lumago sa harap ni Yawe.
Walang ganda, walang ningning, ni anyong makaaakit sa atin.
- ³Siya'y hinamak at itinakwil ng mga tao,
lumaki sa paghihirap at bihasa sa karamdaman,
pinagtataguan ng mukha ng kapwa,
hinamak at di natin pinahalagahan.
- ⁴Ngunit pinasan niya ang ating mga karamdaman,
at dinala ang ating mga paghihirap;
itinuring nating pinarusahan siya ng Diyos,
hinampas at ibinagsak.
- ⁵Nilapastangan nga siya dahil sa ating mga sala,
dinaganan dahil sa ating mga kasalanan;
tiniis niya ang parusang hatid ay kapayapaan sa atin,
at sa kanyang mga sugat tayo ay gumaling.
- ⁶Tulad ng mga tupa, lahat tayo'y naligaw,
bawat isa'y nagkanya-kanyang daan.

Libu-libong taon na na nakaugalian ng mga tao ang pagsasakripisyo ng mga hayop at kung minsang kahit na ng mga tao sa pag-aakalang maililipat sa mga iyon ang kanilang mga pagkakasala, at maaalis na rin. Ngunit ang mga sakripisyong iyon o ang gayong pag-aalis sa ipinapalagay na sanhi ng pagkagalit ng Diyos kailanma'y di nakahadlang sa karahasan. Inihaharap naman sa atin ngayon ang sagot ng Diyos sa ating mga kasamaan: inililigtas niya tayo sa pamamagitan ng pagdurusa ng mga walang-sala, at higit pa, sa pamamagitan ng kusang pagsasakripisyo ng umaako sa kasalanan ng mundo.

Sa pagsulat nito, nasa isip ng propeta ang maliit na grupo ng matatapat na Judiong itinapon sa Babilonia: wala silang ipinag-iba sa mga *patapon sa mga tao*. Ngunit hindi dahil sa kanilang mga pagkakasala ang kanilang kaabahan, kundi *pasan nila ang kapighatian* ng marahas at makasalananang daigdig na kanilang ginagalawan. *Pinarusahan* ang mga mananampalatayang ito *dahil sa mga pagkakasala ng kanilang bayang Israel*. Ngunit babaguhin sila ng Diyos at gagawing binhi ng isang lahing banal: *makikita nila ang kanilang mga inapo at magkakaroon ng mababang buhay. Magiging mas dakila pa sa lahat ng nauna ang gawang ito ng Diyos, at matatahimik ang mga hari sa pagkamangha pagkakita nito*.

Ngunit para rin sa ating ikamamangha ang awit na ito. Limang dantaon bago dumating si Kristo nang sulatin ito ng propeta. At parang tinutukoy niya ang kaabahan ng bayan ng Diyos na noon at maging ngayon ay instrumento ng pagliligtas. Ngunit paunang inilalarawan na ng kanyang tula ang Diyos na naging tao na nagpakababa hanggang sa kamatayan sa krus. Sa pagbasa sa paghihirap ni Kristo sa Ebanghelyo, mauunawaan nating nadama rin ng mga ebanghelyista

ang pagkakatulad ng paglilitis at kamatayan ni Jesus sa ipinahayag ng propeta. At sa paglalarawan kay Jesus bilang tagapagligtas, ang tekstong ito ang madalas na tinutukoy ng mga apostol. Tingnan ang Mga Gawa 8:32; 1 Pedro 2:24.

Sinong makapaniniwala sa aming narinig? Sino nga sa mga nakarinig kay Pedro o kay Pablo, o Juan ang makatatanggap ng pahayag nila ukol kay Jesus na nakapakong tagapagligtas? Tingnan ang Jn 12:38; 1 Cor 1:22; Rom 10:16. At ngayon, maaaring maraming Kristiyano ang hindi nakauunawa kung bakit maraming taong walang-kasalanan ang namamatay na biktima ng kawalang-katarungan, at pinag-uusig, lalung-lalo na ang mga Kristiyano.

Sa kanyang anyo'y walang kagandahan, walang karingalan. Mali ang nabubuonang konklusyon ng ilan na si Kristo'y di-kaakit-akit. Sinasabi lamang ng Kasulatan na ang Tagapagligtas ay walang mga katangiang bumibighani sa mga tao.

Ang buhay niya'y ginawa mong handog para sa kasalanan. Sa iba't ibang parte ng Biblia ay inaan-yayahan tayong magkaroon ng ganitong saloobin pag naghahirap tayo sa kawalang-katarungan (1 P 1:20; 4:13). Ngunit isa lamang ang ganap na nakatupad sa ganitong misyon ng pagtubos mula sa simula hanggang sa wakas ng kanyang buhay: si Kristo (Heb 10; Rom 5:6).

Maraming bibigyang-katarungan ng aking lingkod, o gagawin niya silang matuwid at banal. *Makapal na tao* ang ibig sabihin ng "marami" sa wikang Hebreo. Ang tekstong ito ang babanggitin ni Jesus sa pagdiriwang ng Huling Hapunan: "ang aking dugo na ibubuhos para sa marami," o para sa lahat (Mc 14:24). Kayat maliwanag na sinasabi ni Jesus na ang kanyang pagkamatay ang kusang-loob at ganap na paghahandog na ipinagpapauna sa tulong ito.

Ngunit sa kanya ibinunton ni Yawe
ang sala nating lahat;

⁷ siya'y pinagmalupitan at nagpakaaba,
ngunit hindi nagbuka ng bibig.
Tulad ng korderong dinadala sa patayan,
at tulad ng tupang walang-imik na ginugupitan,
hindi siya nagbuka ng bibig.

⁸ Hinuli siya at hinatulan, siya'y kinuha.
At sino'ng makaiisip ng kanyang sinapit?
Inihiwalay sa lupain ng mga buhay
at pinarusahan dahil sa sala ng kanyang bayan.

⁹ Inilibing siya kasama ng mga masasama,
ibinaon sa libingan ng mga maniniil
bagamat wala siyang ginawang karahasan
ni nagsalita ng kasinungalingan.

¹⁰ Ngunit niloob ni Yawe na siya'y durugin sa paghihirap.
Ang buhay niya'y ginawa mong handog sa kasalanan,
kaya magtatamasa siya ng mahabang buhay
at makikita ang kanyang mga supling;
sa pamamagitan niya'y matutupad ang kalooban ni Yawe.

¹¹ Dahil sa paghihirap ng kanyang kaluluwa,
makikita niya ang liwanag at masisiyahan.
Sa kanyang kaalaman
pawawalang-sala ng aking lingkod ang marami,
dadalhin niya't papawiin ang kanilang mga kasalanan.

¹² Kaya nga bibigyan ko siya ng bahagi ng mga dakila,
at makikihati siya sa tinamo ng malalakas.
Pagkat ibinigay niya ang sarili sa kamatayan
at ibinilang sa masasama
nang kanyang pasanin ang sala ng marami
at namagitan para sa mga makasalanan.

Magalak ka, babaeng baog

54

- ¹ Magalak ka, O babaeng baog na kailanma'y di nanganak.
Umawit at sumigaw sa galak, ikaw na hindi nagsilang!
Pagkat mas maraming anak ang babaeng itinakwil
kaysa pinakasalang maybahay, sabi ni Yawe.

• **54.1** Tinatapos ng tulang ito ang mga nauna nang tula na iniuukol ni Isaias sa Jerusalem (49:14; 51:17).

Isang magandang pangitain ang Jerusalem, ang bayan sa hinaharap, ang bayan ng Diyos na muling isisilang mula sa guho nito at magiging katuparan ng kaharian ng kapayapaan. Ang Jerusalem ang ideal na

siyudad na pinapangarap ng bawat isa sa atin at gustong ibigay sa atin ng Diyos.

Sandaling pinabayaan kita. Narito ang kasaysayan ng pagmamahal ng Diyos sa tao: ang buong pagmamahal ng Diyos, ang ating kataksilan at kasalanan. Ngunit ipinahahayag ng mga propeta ang Bagong Jerusalem na asawa ni Yawe, na hinding-hindi na niya iiwan.

²Palawakin ang iyong kulandong,
agad iladlad ang mga tabing,
pahabain ang mga lubid at patatagin ang mga tulos,
³pagkat lalawak kang pakana't pakaliwa,
sasakupin ng lahi mo ang mga bansa,
at pamamayanan ang mga lunsod na giba.

⁴Huwag matakot, di ka darayain,
huwag mahiya't di ka mapupulaan.
Malilimutan mo ang kahihyan ng kabataan mo,
di na magugunita ang kadustaan ng iyong pagkabalo
⁵pagkat magiging asawa mo ang Maygawa sa iyo:
ang kanyang pangala'y Yawe ng mga Hukbo,
ang Banal ng Israel, ang iyong Manunubos,
tinatawag siyang Diyos ng sangkalupaan.
⁶Tinawag ka ni Yawe,
ikaw na parang asawang pinalayas at namimighati.
Maitatakwil ba ang unang pag-ibig? sabi ng iyong Diyos.

⁷Sandali kitang pinabayaan
ngunit titipunin ko sa malaking habag.
⁸Sumandaling sa bugso ng galit,
itinago ko sa iyo ang aking mukha
ngunit sa pag-ibig kong walang hanggan
ikaw ay aking kinahabagan,
sabi ni Yaweng iyong Manunubos.

⁹Sa aki'y tulad ito ng panahon ni Noe,
nang sumumpa akong di na matatabunan ng tubig ang lupa;
kaya ngayo'y sumusumpa ako na di na mapopoot
ni hindi ka kagagalan.

Alam natin na ang Iglesya ang bagong bayang ito na kaisa ng Diyos sa isang tipang panghabampanahon. Ngunit ito rin ang taksil na bayan, na ang mga kasalanan ay binabanggit ng Biblia: may mga parokyang tulog na umiiral nga ngunit hindi naman tunay na buhay, may mga institusyong wala ang Espiritu ni Jesus, may mga pinuno ng Iglesya na nakatali at napakakasangkapan sa makapangyarihan... Masasabing nasa Iglesyang ito ni Kristo ang Bagong Jerusalem, ngunit totoo rin namang patuloy natin itong hinahanap.

Sumigaw sa galak, kayong walang anak. Bumagsak ang sambayanang Judio bunga ng kanilang mga pagkakamali; at wala na silang hinaharap pa ayon sa pananaw ng tao. Pero ito ang gusto ng Diyos. Sapagkat kung wala na silang paraan pa para dumakila, saka yuyuko patungo sa kanila ang Diyos. Hindi na siya ang aasahan natin ng mga biyaya kundi ang magbibigay ng kanyang sarili: *pakakasalan ka ng Lumikha sa iyo.*

Lahat ng anak mo'y tuturuan ni Yawe. Ito rin ang pagpapahayag ng isang bagong tipan na naipahayag

na ni Jeremias (Jer 31:31). Ang mga mananam-palataya'y dapat laging sumandig sa salita ng Diyos at magpaakay sa kanyang mga utos, ngunit ang kaugnayan nila sa Diyos ay nagiging isang malalim na pakikipag-usap ng espiritu sa espiritu, isang pagsasamang pumupuspos sa atin sa kaisa-isang katotohanan. Ito'y isang uri ng kaalaman na walang itinuturong partikular na katotohanan ngunit binibigyang-kakayahang tayong pahalagahan, suriin at isaayos ang lahat ng pira-pirasong katotohanan. Ito'y katutubong ugali ng Diyos na nagbibigay sa atin ng malalim na pagkakilala sa persona ni Kristo sa mga palaging napakikling mga patotoo ng Banal na Kasulatan. Ibinubunyag naman ng katutubong ugaling ito ang mga lihim ng Biblia (Jn 6:45).

Sa pagninilay sa mga tulang ito natin mauunawaang mabuti ang pagkabirheng pinagiging mabunga ng Diyos. Hindi nagkataon lamang na ipinanganak si Jesus ng isang birheng ina kundi ang kanyang pag-silang din ang nagbigay-wakas sa paghihintay ng "Jerusalem na nobya ng Diyos," tingnan Is 7:14.

¹⁰Lumisan man ang mga bundok
at maalis ang mga burol,
ngunit hindi ka lilisanin ng aking pag-ibig
at hindi maaalis ang aking tipan ng kapayapaan,
sabi ni Yawe na sa iyo'y nahahabag.

¹¹Kahabag-habag na lunsod, hinagupit ng bagyo,
at walang magmalasakit!

Mga batong hiyas ang itatayo kong moog mo,
at sapiro ang gagawin kong mga pundasyon,
¹²mga rubi ang ipuputong ko sa iyong mga pader,
kumikislap na mga hiyas ang mga pintuan mo,
mahahalagang bato ang lahat mong mga pader.

¹³Lahat ng anak mo'y tuturuan ni Yawe
at lubos ang magiging kasaganaan nila.

¹⁴Itatag ka sa katarungan,
di mo katatakutan ang paniniil
at di ka malalapitan ng takot.

¹⁵Kung may lumusob sa iyo'y di ko kagagawan,
tiyak na mabubuwal ang sa iyo'y sasalakay.

¹⁶Masdan, ako ang lumalang sa panday na nagpapaliyab sa mga baga at gumagawa ng mga sandata. Ngunit ako rin ang lumikha sa namumuksa upang magwasak.

¹⁷Hindi magtatagumpay ang alinmang sandatang pinanday laban sa iyo, at patatahimikin mo ang lahat ng nagsasalita laban sa iyo. Ito ang pamana sa mga lingkod ni Yawe, at ang kaniyang karapatang galing sa akin – sabi ni Yawe.

Halikayo at uminom

55 ¹Halikayo, lahat kayong nauhaw, magsilapit sa tubig; at lahat kayong mga walang pera, halikayo, bumili ng trigo at kumain. Oo, halikayo, bumili ng alak at gatas, nang walang pera at walang presyo.

²Bakit gagastahin ang inyong pera sa

hindi nakabubusog at bakit nagpapakapagod sa hindi nakasisiya? Makinig sa akin, at kayo'y kakaing mabuti; masasaparan kayo sa matatabang pagkain.

³Makinig kayo at lumapit sa akin; makinig sa akin upang mabuhay ang inyong kaluluwa. Makikipagtipan ako sa inyo – isang walang hanggang tipan; tutuparin ko sa inyo ang aking mga pangako kay David.

⁴Masdan, ginawa ko siyang saksi sa mga bansa, isang pinunong nag-uutos sa mga bayan. ⁵Tatawagin mo ang isang bansang hindi mo kilala, at ang mga bansang di nakakikilala sa iyo ay patakibong lalapit sa iyo alang-alang kay Yaweng Diyos mo, ang Banal ng Israel, sa-pagkat niluwalhati ka niya.

• **55.1** Nagwawakas ang huling kabanatang ito sa isang tawag sa pag-asa.

55:1-3. Hindi ba kayo nagsasawa sa lahat ng kaligayahang sa akala ninyo'y matatamo nang walang pagsisikap sa lugar ng pagkatapon?

Diyos ang nagbibigay at laging nauunang magbigay. Inaasahan lamang niya na buksan natin ang pinto. Aalukin tayo ni Jesus ng pahinga (Mt 11:28); iaalok niya sa atin ang tinapay ng buhay (Jn 6) at ibibigay niya ang kanyang sarili mismo bilang kaibigan (Pag 3:20).

55:4-5. Isang pandaigdig na misyon ang naghinihantay sa Israel pagkabalik nito sa sariling bayan.

55:6-9. Pasakop sa pag-ibig ni Yawe na humuhubog sa inyo nang higit pa sa maaari ninyong isipin. Parehong lengguwahe ang gagamitin ni Pablo sa kanyang sulat sa mga taga-Roma (5:1-11).

55:10-11. Para bang isang lakas ang salita ng Diyos dito at parang isang tao. Higit pa rin ito sa mga salitang binigkas ng mga propeta. Ang salitang ito na nang-gagaling sa Ama at bumabalik sa kanya ang inilalahad sa atin ni Apostol Juan sa unang kabanata ng kanyang Ebanghelyo: ito si Kristo. Tingnan din ang sinasabi tungkol sa 45:8.

⁶Hanapin si Yawe habang matatagpuan,
tumawag sa kanya habang siya'y malapit.

⁷Iwan ng masama ang kanyang daan,
talikuran niya ang kanyang mga balak;
bumaling siya kay Yawe at siya'y kahahabagan niya,
sa ating Diyos na laging handang magpatawad.

⁸Ang aking mga balak ay hindi ninyo balak,
at ang inyong mga paraan ay hindi ko paraan, sabi ni Yawe.

⁹Pagkat kung paanong napakataas ng langit sa lupa,
gayundin kataas ang aking mga paraan sa inyong mga paraan
at ang aking mga balak sa inyong mga balak.

¹⁰Bumababa buhat sa langit ang ulan at niyebe
at di nagbabalik doon
hangga't ang lupa'y di nadidilig
at pinasisibol ito at pinasusupling
hanggang mamunga ito ng mga butong panghasik
at tinapay na pagkain,

¹¹gayundin naman ang aking salita
na lumalabas sa aking bibig:
hindi iyon babalik sa akin nang walang nagagawa
kundi gagawin nito ang aking nais
at tutuparin kung bakit ko ito isinugo.

¹²Oo, masaya kayong aalis, mapayapang
ihahatid. Aawit sa harap ninyo ang mga bundok
at burol, papalangkapan ng lahat ng puno sa
parang.

¹³Tutubo ang sipres sa halip na tinik, ang
mirto sa halip na dawag. At ito'y magpapa-
tanyag kay Yawe; magiging panghabam-
panahong tanda na hindi mapapawi.